

[Finansministeren.]

Det er rart for en minister, der skal beskikke, at han har ganske faste kriterier for, hvem han må beskikke, og hvornår han kan beskikke.

Jeg er fuldstændig klar over, at socialistisk folkeparti er underrepræsenteret i de nuværende skatteråd, men jo hurtigere denne lov bliver gennemført, desto hurtigere vil vi være i stand til at afbøde det savn, som hr. Ømann gav udtryk for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender.

(Lovforslaget (nr. 106) findes i tillæg A. sp. 1953, fremsættelsen i tidenden sp. 2415).

Første næstformand (Kaj Andresen): Sammen med denne sag foretages de under punkterne 4-6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede. (Vedrørende forsorgens administration m. v.).

(Lovforslaget (nr. 107) findes i tillæg A. sp. 1917, fremsættelsen i tidenden sp. 2415).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om revalidering. (Vedrørende den centrale administration m. v.).

(Lovforslaget (nr. 108) findes i tillæg A. sp. 1999, fremsættelsen i tidenden sp. 2415).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Vedrørende den lokale og centrale administration).

(Lovforslaget (nr. 109) findes i tillæg A. sp. 1935, fremsættelsen i tidende sp. 2415).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Niels Mørk: Med disse lovforslag ønsker regeringen folketingets godkendelse til gennemførelse af en administrationsreform eller rettere en skitse til en administrationsreform, som vil betyde en gennemgribende omkalfatring af et system, der har hævd gennem mere end 100 år.

Det, man ønsker, er byggetilladelsen til et meget omfangsrigt offentligt administrationsapparat, men desværre indeholder lovforslaget ikke oplysninger om, hvad projektet skal indeholde, hvad projektet vil koste at realisere og senere at drive, og endelig hvorledes projektet skal finansieres.

Lovforslagene fremtræder da også i realiteten som en bemyndigelseslovgivning, der skal give ministeren udstrakt bemyndigelse til i løbet af en kortere eller længere år-række at overlade staten, amterne og primærkommunerne administrationen af hele det sociale trykkesystem, og det uden at nogen på nuværende tidspunkt er i stand til at forudsige, om der ved de senere behandlinger af forslagene vedrørende reformens sociale indhold skulle vise sig andre mere hensigtsmæssige og måske også billigere måder at gennemføre administrationen på.

Jeg nævnede før det utilfredsstillende i, at lovforslagene ikke er ledsaget af oplysninger om, hvad det vil koste at realisere denne plan. Det ville dog ellers være meget afgørende ved vurderingen at vide, hvad den meradministration, som lovgivningen formentlig vil medføre, vil koste borgerne. Bliver der tale om så store merudgifter, at det vil få indvirkning på ydelsernes størrelse? Hvor meget vil det påvirke kommune- og amtsskatterne i opadgående retning? Disse skatter er som bekendt proportionale i modsætning til statsskatterne og rammer derfor de jævne indtægter hårdest.

Der foreslås oprettet en centralstyrelse bestående af en socialstyrelse, en sikrings-

[Niels Mørk.]

styrelse og en arbejdsmarkedsstyrelse. I vore nabolande kender vi dette system; der findes sådanne styrelser med 400-500 medarbejdere; derfor tvivler jeg noget på, at den angivne merudgift på $\frac{1}{2}$ mill. kr. til dette formål vil slå til. Nu indgår centralstyrelsen ganske vist kun som en meget ringe part af det, der skal ske. Det, man skal lægge mærke til, er de linjer i bemærkningerne til det første af de foreliggende lovforslag, hvor der står:

„Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at skønne over de økonomiske konsekvenser af den samlede socialreform.“

Denne oplysning kan i hvert fald ikke være tilstrækkelig for os; vi har jo ikke de bedste erfaringer fra lignende situationer. Jeg tænker her specielt på arbejdsformidlingen og de ikke særlig godt virkende revalideringsinstitutioner. Vi vil altså lægge vægt på at få en beregning over, hvad det store apparat, der skal opbygges, specielt ude i amterne, vil komme til at koste at etablere og drive.

Jeg synes i øvrigt, at regeringen begynder i den forkerte ende. Man opbygger et administrationsapparat på grundlag af den nuværende tingenes tilstand, nærmere betegnet på grundlag af de nuværende sociale ydelsers økonomiske niveau. Ville det ikke være mere hensigtsmæssigt at lovgive om bedre ydelser, før man skridder til lovgivning på det administrative område?

For socialdemokratiets vedkommende vil jeg gerne sige, at vi ønsker at medvirke til at skabe en socialreform, en socialreform, præget af forbedringer, større koordination og forenkling. Vi erkender, at det er nødvendigt at skabe et større samarbejde og mere sammenhæng i det sociale arbejde, men vi lægger hovedvægten på forbedringer af de sociale ydelser, og så må strukturen komme i anden række.

Her må jeg henvise til den særudtalelse, som jeg på mit partis vegne afgav i kommissionen, og som jeg senere vil komme tilbage til. Jeg tror, eller rettere sagt jeg ved, at enhver må give mig ret i, at i de foreliggende forslag er der ikke én øres forbedringer af de sociale ydelser, og hvad værre er, der er heller ikke garanti eller sikkerhed for noget sådant. Ganske vist siger ministeren i

sin fremsættelsestale, at der også vil indgå forslag om selve indholdet af de sociale ydelser i en samlet social reform. Jeg spørger: hvornår vil det ske? Nu er der gået omtrent 6 år med at tale struktur, skal der gå 6 år til, før vi får gennemført fuld erstatning for mistet indtægt under sygdom, ulykke og arbejdsløshed? Skal der gå 6 år endnu, før vi får pensionsproblemerne løst? Jeg tror, at mange i befolkningen vil spørge: hvor er den virkelige, den reelle reform blevet af?

Mit parti har i denne regerings tid gentagne gange fremsat reformforslag om førtidspension, om tillægspension og generelle forhøjelser af de sociale pensioner. Vi har fremsat forslag om fuld erstatning under arbejdsudygtighed, vi har på en række andre sociale felter foreslået forbedringer. Alt er blevet afvist af regeringen, såvel store som små forbedringer af sociale ydelser, derfor kan det ikke overraske nogen, at vi ud fra disse erfaringer simpelt hen ingen tillid har til, at regeringen i den nærmeste tid vil gennemføre sociale forbedringer, som virkelig opfylder nutidens behov.

Man har talt meget om borgernes vandrings fra Herodes til Pilatus, fra det ene offentlige kontor til det andet. Dette er nu stærkt overdrevet. I virkeligheden har kun et lille mindretal behov for at henvende sig flere steder. Det vil også blive nødvendigt efter forslaget. Langt den største del af f. eks. sygemeldte borgere behøver kun at henvende sig i sygekasserne for at hæve dagpenge, og kun et fåtal — det drejer sig selvfølgelig i første række om de langvarigt syge — må på socialkontoret for at have supplerende kontant hjælp. I disse relativt få tilfælde får vi en slags dobbelt administration, men den er i virkeligheden ofte ganske unødvendig og kun foranlediget af, at dagpengene er for små.

Megen administration ville forsvinde, hvis de kontante ydelser under arbejdsudygtighed var mere dækkende, hvis de sociale pensioner blev forbedret. Dertil kommer, at en mere socialt betonet boligpolitik og en større indsats vedrørende sygdomsforebyggende foranstaltninger ville medvirke til, at megen bekymring, megen social nød, mange dårlige nerver og dermed megen lægebehandling og socialmedicinsk bistand ville kunne undgås, hvis hjemmenes øko-

[Niels Mørk.]

nomi var sikret og garanteret under sygdom eller anden ulykke. Derfor er de sociale ydelser og den deraf følgende administration to sider af samme sag, to sider, som i virkeligheden burde behandles samtidig.

Jeg vil sætte pris på at få noget at vide om, hvilke følger opbygningen af de planlagte sociale amtscentre vil få for centraladministrationen, og i forbindelse hermed ville jeg gerne have en vurdering af, hvordan man bedømmer mulighederne for det nye systems opbygning ikke alene personalemæssigt, men også lokalemæssigt. I en tid, hvor man søger det offentliges administration og investering begrænset mest muligt, er vi meget betænkelige ved at give en blankofuldmagt til den meget store administration, som der her lægges op til, uden at vi har de nødvendige oplysninger om de økonomiske virkninger heraf.

Det er jo ingen hemmelighed, at kommunerne er noget bekymrede over det hurtige tempo, i hvilket de nye opgaver tillægges dem. Situationen er jo den, at allerede nu viser det sig, at de kommunale reformer kræver mere og dyrere arbejdskraft. Sammenkædet med bremsningen af kommunernes låntagning og den af regeringspartierne gennemførte skæve byrdefordeling vil dette utvivlsomt medføre en drejning af skatte-skruen for de allerfleste kommuner. Dertil kan føjes, at der samtidig ikke sker en formindskelse af beskæftningen til staten, man må vel sige tværtom, og der tales også om større amtskommunale skatter. Nu foreslås flere krævende opgaver lagt hen til kommunerne fra 1. april. Spørgsmålet er så, om kommunerne på nuværende tidspunkt orker at tage en så gevaldig mundfuld oven i alle de andre økonomiske byrder. Jeg tror det ikke. Vil man gennemføre lovforslagene som foreslået fra 1. april, er jeg alvorligt bange for, at det vil medføre kaos både i amterne og i kommunerne.

Endelig vil jeg gerne efterlyse den lovpligtige ulykkesforsikrings placering i systemet. Den ser jeg ingen steder omtalt. Jeg vil gerne spørge ministeren: er den glemt, eller skal den nuværende administration forblive uændret? I modsætning til ulykkesforsikringen foreslår ministeren, at styrelsen af åndssvageforsorgen overflyttes til den nye socialstyrelse. Jeg vil i den forbin-

delse henvide til en kronik i Politiken af 30. januar d. å., hvor chefen for statens åndssvageforsorg, hr. Bank-Mikkelsen, retter en meget stærk og vægtig kritik mod disse planer. Jeg vil gerne sige, at mit parti er umiddelbart imod denne overflytning. Vi er ængstelige for, at en sådan overflytning vil skabe stærk uro og vanskeligheder inden for dette vigtige og meget ømtålige område.

Om primærkommunernes stående udvalg, altså de kommende socialudvalg, står der i lovforslaget, at de skal tage sig af alle forhold vedrørende kommunernes sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige forhold. Det er jo en slags programudtalelse, som jeg dog synes burde nærmere uddybes og forklares. Hvad er f. eks. arbejdsmarkedsmæssige forhold? Må jeg i den forbindelse henlede opmærksomheden på de betydende grupper inden for vort samfund, som gennem mindretalsindstillinger har taget særstandpunkter i disse vigtige spørgsmål. Det drejer sig i første række om LO og sygekasserne. Jeg håber meget, at man vil tage fornødent hensyn til mindretallenes udtalelser og stillingtagen. I denne forbindelse vil jeg nævne mit partis ønske om, at sygekassernes helseforslag skal indgå i sagens videre behandling. Jeg må understrege, at dette ønske også gælder ved behandlingen af de følgeforslag, som er bebudet at ville komme senere.

Til slut vil jeg forelægge socialdemokratiets særudtalelse til betænkningen, fordi denne udtalelse angiver mit partis stilling til en ny socialreform:

„Med Steinckes socialreform i 1933 sørgede socialdemokratiet for, at datidens sociale lovgivning blev afgørende forbedret, så den svarede til datidens behov. På samme måde ønsker socialdemokratiet, at den socialreform, der nu forberedes, skal tage sigte på effektivt at dække det aktuelle behov for forebyggende, behandlende og revaliderende virksomhed.

En bedre sikring af befolkningens tryghed og trivsel kræver først og fremmest forbedrede sociale ydelser, men også strukturrationalisering, der muliggør en bedre koordinering af ydelserne, idet såvel indhold som struktur er af betydning ved en udbygning af den enkeltes tryghed.

[Niels Mørk.]

Socialdemokratiet vil i denne forbindelse lægge hovedvægten på, at de sociale ydelser forbedres således, at de virkelig opfylder nutidens behov. Man vil se på strukturændringer ud fra det synspunkt, at de skal forbedre mulighederne for at give fyldestgørende sociale ydelser på en effektiv og medmenneskelig måde. Samtidig må ændringerne medføre en forenklet og mere smidig forvaltning, hvilket socialdemokratiet er stærkt interesseret i.

Vedrørende strukturen skal vi udtale følgende:

Socialdemokratiet er ikke modstander af det såkaldte enstrengede system, men finder det forkert at gennemføre den af kommissionens flertal foreslåede inkorporering af sygekasserne i det såkaldte enstrengede system, uden at der er taget klart standpunkt til, hvad der i øvrigt skal indgå i systemet.

Sygekasserne i Danmark har gennem tiden på folkelig basis løst væsentlige opgaver. På denne baggrund vil det være ønskeligt at integrere sygekasserne i et nyt system. Derfor foreslår socialdemokratiet, at sygekassernes helseforslag indgår i sagens videre behandling.

Efter nøje at have gennemgået de herefter foreliggende muligheder er socialdemokratiet kommet til det resultat, at en koordinering af de sociale opgavers løsning tjener det sigte, socialdemokratiet har med en socialreform.

Det er en forudsætning fra socialdemokratiets side at følgende sikres:

at de arbejdsmarkedspolitiske aspekter klart holdes adskilt fra den socialpolitiske struktur, jfr. LOs mindretalsudtalelse til betænkningen,

at den lovpligtige ulykkesforsikring indpasses i det samlede sociale sikringssystem,

at der snarest gennemføres fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste under sygdom, ulykke og arbejdsløshed,

at afgiften til sygeforsikring, der i øjeblikket virker som en kopskat, ændres, så den sættes i forhold til den enkeltes skatteevne,

at familielægeordningen bevares og udbygges således, at der i hovedparten af

tilfældene — som nu — ikke bliver penge imellem læge og patient,

at udbygningen af forebyggende og sundhedsfremmende foranstaltninger fremmes — herunder iværksættelse af landsomfattende undersøgelser for livmoder- og brystkræft, almindelige helbredsundersøgelser af bestemte aldersgrupper samt gratis svangerskabsrådgivning hos lægerne,

at der sker forbedring og udvidelse af sygeforsikringsydelse — bl. a. tilskud til kiropraktikerbehandling, til parodontosebehandling og til tandproteser, og at der gennemføres obligatorisk skoletandpleje overalt,

at systemet ikke medfører en uhenigtsmæssig og dyr administration i forhold til det nuværende,

at folkevalgte repræsentanter udover kommunalbestyrelsesmedlemmer m. fl. får indflydelse og ansvar i et evt. helse-system. Herved kan der drages nytte af de erfaringer, som mange borgere har høstet gennem deres virksomhed i f. eks. sygekasserne, samtidig med at det folkelige element i systemet styrkes, og

at der ved en mulig overgang til et nyt system tages hensyn til sygekassernes medarbejdere, hvis ekspertise og kendskab til lokale forhold man bør drage nytte af ved at give dem en placering, hvorved disses ansættelsesvilkår ikke forringes.

Med hensyn til arbejdsmarkedsproblemerne henvises til den af LOs repræsentant i kommissionen fremsatte udtalelse, hvori socialdemokratiet er enig.

Socialdemokratiet ønsker til slut at understrege, at en ændring af den sociale struktur ikke i sig selv er tilstrækkelig, men må ledsages af reelle socialpolitiske fremskridt, der kan sikre befolkningens tryghed og trivsel.

Med disse bemærkninger kan jeg tilsige mit partis medvirken til en meget grundig udvalgsbehandling af de fremsatte lovforslag.

Asger Jensen: I 1933 samledes de sociale love i det værk, som man normalt kalder Steinckes socialreform, men siden den tid er nye sociale opgaver blevet splittet op i hel- eller halvstatslige kontorer.

[Asger Jensen.]

En væsentlig nydannelse i 1933 var socialkontorerne i de større kommuner. De fik imidlertid ikke noget godt ry på sig. De blev i det store og hele præget af 1930ernes arbejdsløshed, og man fandt, at det var et kedeligt sted at komme. De lange køer af arbejdsløse var ikke noget opmuntrende sted at stå i, og understøttelserne var meget kummerlige. Det kan måske også tilføjes, at behandlingen af klienterne heller ikke var, som man i vor tid ville kræve det. Det var vel ligefrem sådan, at man prøvede på ved en nedladende behandling at holde folk væk fra socialkontorerne.

Det har været svært at ryste dette ry af socialkontorerne selv dér, hvor man har fået moderne ekspeditionslokaler og et veluddannet personale. Medvirkende har formodentlig været, at lovgivningen vedtog nye foranstaltninger, og så var det ikke fint nok at lade dem administrere på socialkontorerne, men man oprettede nye selvstændige kontorer. Dette var ikke praktisk for klienterne, og det var heller ingen effektiv administrationsmetode. Det må dog erindres, at de mange små kommuner ikke havde et administrationsapparat, så de var i stand til at løse opgaverne. Derfor er kommunalreformen en nødvendig forudsætning for at modernisere den sociale administration.

Der var stor tilslutning i socialreformkommissionen til det enstrengede system, men der var også enkelte modstandere af at gennemføre en gennemgribende reform. Det enstrengede system vil først og fremmest sige, at administrationen finder sted under én ledelse, og denne ledelse er i lovforslagets § 2 defineret således:

„Kommunalbestyrelsen træffer bestemmelse om alle forhold vedrørende kommunens virksomhed på sociale og sundhedsmæssige områder, der ikke er henlagt til andre myndigheder ved særlig lovgivning.”

Det vil jo f. eks. for sygehusvæsenets vedkommende sige, at det administreres på anden måde.

I 1930erne havde socialvæsenet kun mulighed for at yde en beskedent understøttelse til familiens overhoved. I dag er dette ikke tilstrækkeligt for at løse en trængende families sociale problemer. I dag er det vigtigt at se på hele familiens problem. Man kan således tænke sig, at der er brug for en familievejleder, der kan være behjælpelig med budget og økonomi. Måske skal børnene hjælpes i børnehave eller til en bedre undervisning eller uddannelse. Konen kan måske få arbejde, medens familiens økonomi rettes op. Manden skal eventuelt på alkoholiker-klinik, omskoles eller revalideres. Det er kun nogle få eksempler på, hvad der kan blive brug for, men det peger hen imod, at man ikke mere har i sinde at give familien almisser og ellers lade den skotte sig selv.

I dag har vi både evner og vilje til at hjælpe mennesker i nød, og det gøres både for deres egen og for samfundets skyld. Nødlidende kan ofte ikke selv se deres behov eller ved i reglen slet ikke, hvordan de kan få den bedste hjælp. Derfor skal de have mulighed for at henvende sig på ét sted, hvor man tager alle deres problemer op til behandling med det sigte at skabe bedre familier og værdifuldere samfundsborgere.

Dette har der stort set været tilslutning til på nær fra sygekasserne, der under drøftelserne er nået frem til et forslag om at forandre sygekasserne, så de skulle varetage den helbredsmæssige side af problemerne. Dette synspunkt er uforeneligt med det enstrengede systems princip, idet socialcenteret i så fald ikke ville komme i berøring med de pågældende og dermed bliver frataget muligheden for at rette familiens problemer op på andre områder. Jeg ville gerne tro, at standpunktet fra sygekassernes side er oprigtigt ud fra ønsket om at gøre det bedste for medlemmerne, men standpunktet er altså forkert, hvis man vil yde den bedste hjælp til medborgerne. Det er jo ikke noget ukendt, at det er svært at forandre, da de, der sidder i arbejdet, synes, at de gør det på en udmærket måde, men det

[Asger Jensen.]

svarer altså bare ikke til den samfundsudvikling, som har fundet sted, og derfor kan det være lige så stort et fremskridt at afskaffe sygekasserne i dag, som det var at indføre dem i det forrige århundrede.

Jeg synes, at de pengemidler, der sættes ind på propaganda fra sygekassernes side og de argumenter, der bruges, ofte er overdrevne. Der er jo ingen, der tænker på, at forholdene for patienterne på noget punkt skal forringes. Dog vil jeg håbe, at vi alle har en fælles interesse i at komme eventuelt misbrug til livs, men det ville jeg ikke betragte som en forringelse for nogen part, tværtimod er f. eks. medicinmisbrug til størst skade for patienterne selv.

Det er også et gammeldags system at løbe rundt og betale kontingenter forskellige steder. Det må være let i vor tid på en eller anden måde at knytte betalingen til skatteopkrævningen.

For børneværnets vedkommende foreslås det, at der skal være et særskilt udvalg, men det siges udtrykkeligt, at administrationen bør være den samme som for de øvrige sociale opgaver. Det er let at se, at der her er en inkonsekvens i lovforslaget, og efter min opfattelse er det også uholdbart i det lange løb. Det bliver jo for børneværnets vedkommende stadig mere afgørende, hvad eksperterne siger om behandlingen, og derfor bliver det også på dette område de folkevalgte største opgave at tilrettelægge administrationen. Der er derfor heller ikke så meget behov for kvinders og mænds medhjælp ved børneværnsager, som der tidligere har været. Der er imidlertid truffet en aftale med Dansk Børneværnsforening om, at man i hvert fald i en overgangstid bevarer et børne- og ungdomsværn, og derfor kan jeg tiltræde den foreslåede ordning.

Amterne har ikke tidligere haft meget med socialvæsenet at gøre, men der skal nu oprettes et social- og sundhedsudvalg med tilhørende sociale centre i hvert amt. Det ligger jo ikke helt fast endnu, hvilke sociale og sundhedsmæssige funktioner uden for sygehusene amterne skal tage sig af, men i første omgang foreslås det her, at amterne skal have tilsyn med planlægningen af socialvæsenet, som administreres af kommunerne. Planlægningen må naturligvis finde sted i nært samarbejde med kommunerne,

men det er naturligt at have et sådant koordinerende led, så man f. eks. får områderne dækket af et passende antal plejehjem. Det er også lovforslagets hensigt at lade amterne varetage en del af de opgaver, som staten hidtil har røgtet — det tror jeg befolkningen vil hilse med stor tilfredshed — således at det ikke i alle tilfælde skal være nødvendigt at indhente tilladelse i København, når der skal bygges et eller andet sted ude i landet.

Når de enkelte speciallove bliver vedtaget, tyder det på, at store og ansvarsfulde opgaver vil blive lagt på den amtskommunale sociale administration, og det er derfor meget betydningsfuldt at få virkelig kvalificerede ledere ansat. Det foreslås derfor, at et kvalifikationsnævns skal udtale sig om ansøgere til stillingerne som ledere af amternes socialvæsen, idet man altså forudsætter, at disse administratorer skal påtage sig opgaver, som staten hidtil har forvaltet. Under denne forudsætning kan jeg tiltræde kvalifikationsnævnet, selv om der rimeligvis vil komme røster, der mener, at kommunerne nok selv kunne tage ansvaret for disse ansættelser. Men det bliver altså også kommunerne selv, der skal ansætte — der er jo kun tale om en rådgivende virksomhed.

Der oprettes et revaliderings- og pensionsnævns i amterne, som skal træffe afgørelse i sager om revalideringsmæssig bistand, ydelse af hjælpemidler og sociale pensioner i et omfang, som senere skal fastlægges i enkeltheder ved lov.

Staten kan naturligvis ikke komme helt ud af billedet, selv om der gennemføres en betydelig decentralisering, men også her bør der finde en koncentration og forenkling sted. Derfor foreslås der oprettelse af en central styrelse, hvor alle sociale opgaver skal samles under én ledelse. Styrelsens chef får et rådgivende organ, hvor repræsentanter for kommunerne og erhvervslivet samt for nogle af ministerierne får sæde. Det forventes, at dette råd vil være en god støtte for det betydelige og ansvarsfulde arbejde, som styrelsens chef må påtage sig.

Hr. Niels Mørk var jo ikke meget positiv over for en modernisering af vort socialvæsen, og det er måske forståeligt, at hr. Niels Mørk siger, at det er vigtigere med indholdet, og også dvælede ved tiden i 1930'erne, og

[Asger Jensen.]

hvad der da var opnået. Jeg vil dog tro, at indholdet allerede i dag godt kan tåle at måles med 1930'erne også i forhold til den tids levestandard, men derfor arbejder regeringen stadig væk med at finde forbedringer frem, og det skal nok også komme i den rækkefølge, der kan være rimelighed i det.

Når hr. Niels Mørk siger, at man begynder ved den forkerte ende, man skulle have begyndt med indholdet, må jeg bestemt sige, at det er jeg ikke enig i. Den diskussion havde man ved kommunalreformen, om det var rigtigt først at skabe rammene, eller det var det rigtigste først at skabe indholdet. Jeg tror ikke, der er nogen mere i dag, der vil sige, at det havde været rigtigt at begynde med indholdet; det må i alle tilfælde være rigtigst først at få rammene lagt og så se at udfylde dem så godt som muligt bagefter. Det kan næsten ikke tænkes, at det kan være muligt at gøre det på den anden måde. Selvfølgelig kunne man uden videre hæve understøttelsen under det gamle system, det er da klart, men det havde socialdemokratiet jo kunnet gøre i al den tid, de havde flertal her i salen. Det er jo ikke noget problem, der er blevet mere akut nu, end det har været tidligere, så jeg tror, det er en udmærket begyndelse, man her får gjort.

Jeg har sagt lidt om børneværnsloven. De tre andre lovforslag er jo følgelove af selve den strukturforandring, der sker.

Til lovforslaget om åndssvageforsorg siges det i bemærkningerne, at regeringen egentlig er tilhænger af en kommunalisering af åndssvageforsorgen, og det er også socialkommissionen gået ind for. Det forstod jeg hr. Niels Mørk var meget betænkelig ved. Jeg ved ikke, jeg fik ikke klart fat i, hvori betænkelighederne bestod. Jeg tror, det ville være en ganske udmærket ting at få folkevalgte medlemmer ind i medansvaret også for udviklingen her. Til tider kan man jo i fjernsynet få den opfattelse, at det nærmest er et enmandsforetagende, således som det ledes i dag, og jeg kan ikke forstå, at det skulle være socialdemokratiets hensigt absolut at bide sig fast i den form for ledelse. Jeg tror, at hvis man får folkevalgte medlemmer ude i landet ind på disse områder, er det også muligt at skabe en bedre forståelse hos de bevilgende myndig-

heder, for jeg kan forstå, at det, åndssvageforsorgen er utilfreds med — det er dog en undtagelse — er, at man har en uforstående bevilgende myndighed at slås med, når pengene skal skaffes. Man ville få folk nærmere ind på livet ved, at som det her antydes, amtsrådene fik ansvaret for det. Jeg tror også, det ville være en gavnlig modernisering. Lovforslaget om ændring af revalideringsloven indeholder jo rene konsekvensændringer, som der ikke er grund til at opholde sig ved.

Jeg tror altså, at den hovedlov, vi taler om, og som jo er en rammelov, der senere skal udfyldes med nye lovinitiativer, vil være en god lov. Det er min opfattelse, at lovforslaget har det rigtige sigte mod en videre udbygning og modernisering af løsningen af de sociale opgaver. Det konservative folkeparti kan give principiel tilslutning til lovforslaget.

Holger Hansen: De foreliggende fire lovforslag er de første i den række af forslag, der skal virkeliggøre socialreformen. De bygger på den omfattende betænkning, som kommissionen afgav for et par måneder siden.

Det er vel ingen nyhed, at mit parti har fulgt arbejdet i og omkring denne kommission med ganske særlig interesse. Det skyldes ikke alene, at det var venstre, der i sin tid tog initiativet til, at kommissionsarbejdet kom i gang, men også, at vi anser en virkelig socialreform for en meget påtrængende opgave i vort samfund. Heri ligger ikke, at vi skulle underkende de sociale resultater, der gennem årene er nået med den hidtidige opbygning og med den dygtige og samvittighedsfulde indsats, som tusinder af sociale medarbejdere har præsteret inden for de rammer, lovgivningen har budt dem. Ser vi det på baggrund af de vældige ændringer, der er sket på alle andre områder i vort samfund, er det tværtimod imponerende, at en opbygning og en struktur, hvis hovedtræk blev skabt i vore bedsteforældres barndom, trods alt har kunnet fungere så godt, så længe som tilfældet har været.

Jeg vil gerne have dette sagt klart, fordi der i dele af den hidtidige debat har været en tendens til at opfatte ønsket om en socialreform som en kritik af de mennesker og de organer, som arbejder på de sociale om-

[Hjelger Hansen.]

råder, noget i retning af, at de ikke havde gjort deres arbejde godt nok, eller at de ikke er fulgt med udviklingen hver inden for deres felt, og det er forkert. Derimod skylder vi både de sociale medarbejdere og befolkningen som helhed, at de organisatoriske og materielle rammer, som er lovgivningens og lovgivningsmagtens ansvar, giver dem de bedst mulige vilkår for at løse opgaverne. Og her er det, kommissionen og de foreliggende lovforslag sætter ind.

Der har gennem årene været nedsat adskillige kommissioner og udvalg på enkelte sociale områder, og der er naturligvis også løbende inden for de enkelte områder og styrelser sket en forbedring og en effektivisering af ydelser og apparat, ligesom der løbende har været taget nye opgaver op, som meldte sig, i de senere år ofte ved at udplante og udbygge statslige specialorganer i forskellige dele af landet.

Alle disse bestræbelser har imidlertid været stærkt præget af, at de måtte finde sted isoleret for de enkelte områder og med den lovmæssige struktur som fastlagte forudsætninger. Ændringer på f. eks. sygekasseområdet har således måttet ske under den forudsætning, at socialkontorernes funktioner og arbejdsdag ikke kunne røres. Den hidtidige deling i amtskommuner og købstæder og de hidtil ofte for svage kommuner har vel også deres skyld i den megen splittethed i det sociale apparat, fordi det har fremmet dannelsen af disse udplacerede statslige særorganer. Der var simpelt hen ikke lokale enheder, der kunne bære de pågældende funktioner og lade dem indgå i en social sammenhæng.

Kommunalreformen og den indledte reform af byrdefordelingen vil ændre disse forudsætninger, og hertil kommer, at socialreformkommissionens opgave og arbejdsfelt jo er afgørende forskellig fra tidligere sociale kommissioners derved, at den er tværgående, at den ikke blot har fået lov, men også fået pligt til at se hen over skrankerne, ja, foreslå skrankerne brudt ned, hvor de findes, hvis kommissionen finder, at disse skranke giver en ringere betjening. Kommissionen fik simpelt hen den opgave at undersøge, at overveje og foreslå, hvordan vort samfunds samlede sociale indsats kunne gøres bedst muligt, og hertil hører

naturligvis også, hvordan vi kan forbedre den opbygning og hele det apparat, hvorigennem denne indsats skal formidles. Hertil hører også, at det sociale apparat er indrettet, så det kan følge med tiden, kan anvende de muligheder, udviklingen åbner, og tage de problemer op, udviklingen rejser. Jeg skal blot nævne den stadig stigende vægt, det moderne samfund må lægge på forebyggelse, behandling og revalidering — nøgleordene, som vi har hørt dem så tit — på sammenhængende familiebehandling, på at gøre det klart for den enkelte, hvilke tilbud der er, og på det forhold, at vi oftere og oftere står over for sociale tilfælde, hvor den traditionelle opdeling efter én og kun én årsag ikke slår til.

Til de ændringer, samfundsudviklingen medfører, og selve dette, at samfundet er under forvandling, hører jo også, at behovet for et socialt sikkerhedsnet ikke kun angår bestemt afgrænsede befolkningsgrupper. Den tid er for længst forbi, hvis den da nogen sinde har været, hvor man på forhånd kunne sætte skarpe skel mellem de befolkningsgrupper, der ville få brug for sikkerhedsnettet, og andre, der på forhånd og på livstid var velbjærget. Men alligevel har forestillingen om, at det var sådan, spillet en betydelig rolle i den socialpolitiske diskussion og gør det vel stadig. Det har ført til skel mellem befolkningsgrupper, som ikke er socialt rimelige eller svarer til de pågældende menneskes behov for trykthed. Det er bl. a. sådanne betragtninger, der har ført det meget store flertal af kommissionen til den konklusion, at de lokale sociale funktioner må sammenfattes hos kommunen og under den folkevalgte kommunalbestyrelses styring og ansvar, og vinstre er enig heri.

De nye amtskommuner, der fremtidig samler købstæder og tidligere sognekommuner, frembyder en virkelig mulighed for at flytte en række beføjelser og funktioner fra staten og centraladministrationen nærmere den befolkning, de vedrører, og for samtidig at smelte en del splittede institutioner sammen. Disse nye muligheder følges op både af kommissionen og af de foreliggende lovforslag, og det anser vi for rigtigt.

Det mest spændende nye er efter vort skøn dannelsen af socialcentre i amtet som et led i amtskommunens administra-

[Molger Hansen.]

tion som man kan næsten sige en krumtap i vort fremtidige sociale system. Disse centre kommer til at indeholde den meget kvalificerede viden på de forskellige sociale områder, som nu sidder spredt på mødrehjælperens institutioner, i revalideringscentrene, under direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, åndssvageforsorgens lokale centre og meget mere. Det bliver i disse socialcentre, sagerne skal undersøges og behandles, hvor den enkelte kan henvende sig, og hvor kommunen kan søge råd i komplicerede tilfælde. Tanken i socialreformen er, så vidt jeg kan se det, ligesom koncentreret her. Her samles de mange tråde.

Når der i styrelsesforslaget desuden nævnes, at der i hvert amt nedsættes et pensions- og revalideringsnævn, er der her i virkeligheden tale om en decentraliseret invalideforsikringsret. Vi har fra venstre ofte fremført ønske om en decentralisering netop på dette felt for at få afgørelserne nærmere ud til klienten og i det håb, at man herved kunne begrænse den ofte meget lange ventetid, der er på dette område. I betragtning af, at de gældende regler pålægger staten alle udgifterne til invalidepension, er det som i lovforslaget nærliggende at lade staten og centraladministrationens stedlige repræsentant have sæde i dette nævn, som jo også vil være det organ, der i fremtiden kommer til at forvalte adgangen til andre førtidspensioner og andre ydelser.

Selvfølgelig vil det fortsat være sådan, at kommuners og amters virke på de sociale som på andre områder sker inden for en lovgivnings rammer, så man kan forene den nødvendige ensartethed landet over med det lokale initiativ, der også hidtil har været en værdifuld drivkraft for sociale forbedringer. Jeg nævner dette også til beroligelse for dem, der har udtrykt bekymring for, om amter og kommuner nu også vil leve op til de sociale ønsker med samme ihærdighed som stat og centralforvaltning. Erfaringerne f. eks. på hospitalsområdet skulle nok måske være tilstrækkelig beroligelse. Det forekommer mig ikke, at staten har synderlig grund til hovmod over for amterne, når det drejer sig om løsningen af deres respektive hospitalsopgaver. Men der vil også fremtidig være et stort ansvar og vigtige opgaver tilbage for lovgivningen og

de centrale organer ikke kun i henseende til styring, til fælles retningslinjer og finansiering, men også på områder som forskning, formidling af resultater af forskning og med hensyn til en række landsdækkende sociale og administrative funktioner.

Den sammensmeltning af de nuværende tre direktorater til én socialstyrelse, som de foreliggende lovforslag indebærer, forekommer os at være den naturlige videreførelse på centralt plan af de synspunkter, der ligger til grund for sammensmeltningen på lokalt plan og i amter.

Disse lovforslag er som sagt første etape af en socialreform, hvis praktiske gennemførelse vil strække sig et godt stykke ind i 1970'erne. Når disse lovforslag er blevet de første i rækken, hænger det jo sammen med, at de nye kommuner og amter fra 1. april i år er en realitet, og derfor er det vigtigt for disse instanser at vide, hvorledes den kommende styrelse også på disse områder skal afklares, ligesom det er sket i henseende til den almindelige kommunalstyrelseslovgivning og den skolestyrelseslov, som vi har vedtaget ved tredje behandling her i dag.

Jeg skal herudover kun fremdrage nogle enkelte punkter fra lovforslagene.

Forslagene understreger kommunalbestyrelsernes og de sociale udvalgs direkte ansvar for, at de generelle opgaver vedrørende børns og unges opvækstvilkår løses. De bevarer samtidig muligheden for, at personer uden for kommunalbestyrelsen med særlig interesse for og indsigt i børne- og ungdomsforsorg kan inddrages til støtte i sager vedrørende enkelte børn og unge. Det har vi i venstre lagt vægt på, fordi vi mener, der fortsat er brug for det store arbejde, som disse enkeltpersoner har udført, og som de altså vil få en mulighed for at udføre også fremover.

Der er grund til at fremhæve, synes jeg, en værdifuld nydannelse i lovforslaget om åndssvageforsorgen, hvor socialministeren foreslår, at forsorgens personale får direkte repræsentation i de centrale og lokale råd, der forudses som afløser for henholdsvis bestyrelsen og tilsynsrådene inden for åndssvageforsorgen. Det er en nydannelse og, synes vi, en glædelig nydannelse. Der tales i disse år på mange områder om medarbejdernes repræsentation, og vi ser her et ek-

[Holger Hansen.]

sempel på, at der kan gøres noget for det. Vi venter os en del heraf, ikke mindst fordi medarbejdere på de sociale områder ofte engagerer sig så stærkt i at sikre de bedst mulige vilkår for deres klienter og derved kan bringe værdifuld inspiration ind i disse råds arbejde.

I det hele taget anser jeg forholdet omkring de sociale medarbejdere for en meget vigtig side af socialreformen. Socialreformen indebærer i sig selv og sammen med kommunalreformen, at vi får større muligheder for at sikre en bedre og mere alsidig sammensat medarbejderstab på de enkelte sociale kontorer og organer, simpelt hen fordi der bliver færre kontorer at bemande. Jeg tror ingeniende på, at socialreformen vil betyde et mindre personale på de sociale områder, dertil er mangelen i dag for stor, men reformen tilsigter en væsentlig flytning af arbejdsindsats fra det administrative til det egentlig sociale til en styrkelse af det menneskelige over for dem, der opfanges af det sociale sikkerhedsnet.

En sådan forskydning af arbejdsindsatsen fra det administrative til det sociale må nødvendigvis følges op både i uddannelsen af fremtidige medarbejdere og i tilbud om supplerende uddannelse til de nuværende. Det er tillige en af de veje, hvorigennem socialreformen får direkte betydning for den enkelte borger, fordi den åbner mulighed for en bedre betjening fra det sociale apparat. Også i denne henseende er det af stor betydning, at lovforslagene her lægger rammer for den fremtidige struktur, så man for alvor kan komme videre med at forbedre uddannelsestilbuddene. Udtrykket sammensmeltning af de sociale organer på både lokalt, amtligt og centralt plan er her nyttigt og rigtigt, fordi det understreger, at der ikke er tale om, at det ene kontor sluger det andet, men at de enkelte grene mødes til et nyt samvirke, og at uddannelsestilbuddene skal gælde alle.

Vi vil uundgåeligt i hele denne tilpasning til noget nyt møde mange overgangsproblemer. Amtskommunerne vil efterhånden overtage meget vigtige opgaver både som serviceydende over for kommunerne og som bærere af selvstændige sociale opgaver i langt videre udstrækning end hidtil, bl. a. i forbindelse med udflytning fra centraladmi-

nistrationen. Denne decentralisering i takt med udbygningen af amterne må spille ind i overvejelserne omkring sammensmeltningen på centralt plan i en social styrelse. Dels vil udbygningen i amterne uden tvivl indebære, at en del stillinger arbejdsmæssig og på anden vis kan øve tiltrækning også på medarbejdere i socialadministrationen, dels vil en række funktioner i socialstyrelsen nok få og have en midlertidig karakter, hvor man kan have den nye tjenestemandsløvs åremålsansættelse i tankerne.

Vi vil sikkert i den videre behandling af lovforslagene komme ind på mange enkelt-heder, men jeg vil gerne understrege, at udgangspunktet for socialreformen jo ikke er eller har været, at denne eller hin institution skulle nedlægges. Udgangspunktet var og er at forbedre den sociale sikring for befolkningen. Vel drejer dette sig formelt i første omgang om struktur og om, hvordan vi gør selve apparatet bedre, men formålet hermed er naturligvis, at et bedre apparat kan sikre befolkningen en bedre social betjening og øget tryghed i tilværelsen. Her vil jeg gerne understrege socialministerens ord ved fremsættelsen af disse lovforslag, at vigtige krav til det sociale apparat er, at ydelserne når ud til de kredse, hvis behov de skal dække, at den enkelte kan finde ud af, hvor han eller hun skal henvende sig om bistand, og at der bliver et sted med ansvar og mulighed for at tage en persons eller en hel families problemer op til samlet overvejelse og løsning.

Med disse ord vil jeg gerne anbefale de foreliggende lovforslag.

Valbak: Den socialreform, vi fik i 1933, betød i hvert fald to ting. For det første blev de mange dengang spredte bestemmelser — man havde vist over 80 love at hente dem fra — bragt i indbyrdes forbindelse, de mange små net blev hægtet sammen til ét net af regler især på det økonomiske område. Herved sikredes — og det er det andet — et helt lands befolkning et efter den tids forhold acceptabelt levestandard. Det karakteristiske ved socialreformen var nemlig hjælp efter retsprincippet. Steinckes ordnende hånd skabte samling på regelsiden.

Hvad organisationen af den sociale service angår, forblev den spredt som før. Ef-

[Valbak.]

ter alt, hvad der foreligger, havde Steincke gerne set, at de sociale ydelser her i landet i videst muligt omfang blev formidlet gennem kommunerne. Forudsætningerne forelå bare ikke, dertil var der alt for mange kommuner med så lille et indbyggertal, at de simpelt hen ikke ville være i stand til at klare opgaverne. Med andre ord, hvis der forud for Steinckes reform havde ligget en kommunalreform som den, vi nu gennemfører, ville det meget dybtgående strukturreformforslag, som vi nu behandler, næppe have haft det omfang, som det faktisk har måttet få. Dette har jeg naturligvis villet anføre for at stemme også andre Steincke-beundrere end mig selv, f. eks. hr. Niels Mørk, blidt over for det, vi nu er i gang med.

Tiden og kommunernes størrelse gjorde, at princippet om administrativ opbygning efter ydre trangsårsager blev yderligere knæsat. Dette, som det skulle vise sig, mindre hensigtsmæssige princip fulgte med ind i den rige udvikling, som har fundet sted i årene efter 1933. Udviklingen siden da kan i nogen grad siges at have trængt det skematiske retsprincip noget i baggrunden. Indvunden viden har bragt forebyggelse, har bragt individualiseret hjælp til socialt skaderamte i forgrunden. På det sidste felt skabte årene nye administrationer opbygget efter ydre trangsårsager i tillæg til dem, der var. Mødrehjælpsinstitutionerne var de første; flere er jo med årene kommet til. Men det var netop de erfaringer, som hobe sig op i det individualiserede socialmedicinske støttearbejde, som viste, at det sjældent er ydre trangsårsager, der er afgørende for de hjælpeformer, der totalt er behov for. Af og til var det ordination af sociale foranstaltninger, som kunne gøre den syge rask. I andre tilfælde kunne den arbejdsledige komme i arbejde, hvis man fandt og behandlede den række af småskavanker, som gjorde det vanskeligt for ham at hænge med.

Det er tankevækkende at læse resultatet af den undersøgelse, socialforskerne har lavet, og som viser, at 3/4 af sygekassernes dagpengeudbetalinger falder på 1/4 af medlemskredsen, at denne fjerdedel har kontakt med flere socialinstitutioner, og at 40 pct. af dem, der har mere end 3 måneders

sygedage, har kontakt med 3 sociale institutioner og derover. Dette være sagt i anledning af hr. Niels Mørks forsvar for opretholdelsen af sygekasserne for et øjeblik siden. Den konstaterede sammenhæng mellem sygdom og sociale faktorer fører til et behov for at få gjort det sociale og medicinske arbejdes lokale forbindelseslinjer så korte og så direkte, som det nu er muligt. Det behov opfyldes naturligvis bedst, jo færre administrationer ressourcerne er samlet i, og ved, at det personale, som skal trække på ressourcerne, videst muligt er anbragt i den ramme, hvor ressourcerne findes. At skabe en ramme, der opfylder disse krav, er at skabe sammenhæng i arbejdet, og at skabe sammenhæng i arbejdet er at skabe basis for bedre kvalitet i det personlige servicearbejde.

Det er altså vigtigt for arbejdet at få skabt koncentration organisatorisk, at få brudt med princippet om administrationens opbygning efter ydre trangsårsager, at få dette princip erstattet med totalitetssynspunktet, at få eventuelle specialforanstaltninger til at indgå i en koordineret indsats. Det er ikke noget, man kan gøre op i kroner og øre, men alligevel er det kroner og øre værd.

Det siger derfor sig selv, at det måtte blive en højt prioriteret opgave for socialreformkommissionen at udforme forslag til de rammer, inden for hvilke nutidens sociale viden bedst kan udmøntes. Den, der læser kommissoriet for socialreformkommissionen, er da heller ikke i tvivl om, at det først og fremmest var denne opgave, folketetinget og den daværende socialdemokratisk-radikale regering pålagde kommissionen. De synspunkter, som kommissionen fremkommer med i sin første betænkning, indeholder de hovedsynspunkter, jeg har forsøgt at udvikle, og kommissionens forslag ligger helt i forlængelse heraf. Da regeringens forslag til en ny styrelseslov for området bygger på kommissionens indstilling, vil man forstå, at jeg og mit parti fuldt og helt slutter op om hovedlinjerne i forslaget.

Jeg vil gerne tilføje, at mit partis repræsentant i kommissionen, fru Grethe Philip, er medunderskriver uden reservationer. Mit parti har altså ikke, som det ellers kan være tilfældet et par steder, i efterfølgende udtalelser anskaffet sig en universal trylleformu-

[Valbak.]

lar, hvormed man kan viske tavlen ren efter forgodtbefindende på de steder, hvor det senere måtte vise sig upraktisk eller utaktisk at have noget stående.

Som sagt, vi kan tilslutte os forslaget om at bygge strukturen af det sociale serviceapparat op efter de af regeringen foreslåede retningslinjer. Med de nye kommune- og amtsstørrelser har vi netop fået forærende de rammer, der gør det muligt at lave den reform af strukturen, som man i 1933 savnede forudsætningerne for. Herved bliver det nemlig muligt at koncentrere i behandlingsfasen og at flytte beslutningerne fra de centrale myndigheder ud på lokale organer, altså decentralisere i beslutningsfasen.

Har man sagt A, så må man naturligvis også sige B. Jeg er derfor enig med kommissionen om, at man med forvaltningens forankring i det lokale område må give amtsrådene udstrakt frihed til at udforme indsatsen for beboerne på den måde, der stemmer bedst med de lokale forhold. Dette hensyn må naturligvis afbalanceres over for hensynet til en vis ensartethed i standarden af de ydelser, der stilles til befolkningens rådighed, og også til en klar ansvarsfordeling og ansvarsplacering på de forskellige funktioner, men netop funktionsfordelingen mellem amt og kommuner vil nok komme til at volde en del problemer, inden man når til enden. For til trods for kommunesammenlægninger er den største kommune her i landet jo immervæk 100 gange større end den mindste eller deromkring. Det betyder, at vi har nogle kommuner, der er så store, at de vil kunne bære selv den mest specialiserede sagkundskab på det socialmedicinske område, og vi har kommuner så små, at kun den mest basale bistand kan være ansat inden for kommunens snævre ramme. Skal opgave- og ansvarsfordelingen ikke ende i det tilfældige, kommer man nok til at overveje nogle grundlæggende principper for fordelingen ikke blot på institutionssiden, men også og navnlig måske med hensyn til placering af specialsagkundska-ben. Man kommer nok til i den forbindelse at overveje, om det ikke vil vise sig hensigtsmæssigt at lade de mindste kommuner gå sammen eller sammen med en nærliggende større om at have sagkyndig personlig service til rådighed for de fleste almindeligt fore-

komrende tilfælde, alt naturligvis ud fra hensynet til at have denne service så tæt på de mennesker, den skal betjene, som vel muligt. Man må her erindre sig, at også de mindste kommuner jo skal leve op til kommissionens krav om, at det må påhvile primærkommunerne at udbygge en effektiv social og sundhedsmæssig service.

Enkeltheder vedrørende organerne på amtsplan og på kommunalt plan skal jeg lade ligge til udvalgsarbejdet. Der kan bl. a. blive anledning til at se nærmere på, hvordan man sikrer koordinationen mellem amt og sygehusudvalg og det sociale sundhedsudvalg, og også til at få lidt nærmere rede på, om det nu også kan være praktisk at have det posteringsbesvær, som § 18, stk. 4, lægger op til.

Forslaget om en samling i toppen forekommer mig principielt rimelig begrundet. Man kan ikke begrunde en koncentration af arbejdet i marken, uden at nogle af de selv samme begrundelser binder på det centrale plan. Jeg har med interesse læst den kronik, som også hr. Niels Mørk henviser til, som stod i Politiken den 30. januar. Indholdet, specielt konklusionerne, må jeg forstå sådan, at kronikøren er enig i princippet om en samling i toppen. Uenigheden kommer af måden. Der henvises til, at man i Sverige har taget tyren ved hornene og har sammenlagt den sociale ledelse med det, der herbjemme hedder sundhedsstyrelsen. Jeg er enig i, at der gives grunde, gode grunde, for en sådan sammensmeltning. Det er jo sådan, at udviklingen har gjort det medicinske arbejde socialt præget, det sociale arbejde medicinsk præget. Det er da også nogle år siden, jeg tog anledning til at prøve den tanke af i dagspressen, dengang uden respons. Fra velunderrettet kilde har jeg erfaret, at svenskerne, hvis de skulle oprette en socialstyrelse i dag med de erfaringer, de faktisk har, da stadig ville nå frem til en sammensmeltning af social- og sundhedsstyrelsen. Men de ville gøre det i to tempi, og den første fase ville blive nært svarende til det lovforslag, vi behandler her i dag. Herefter ville sundhedsstyrelsen blive repræsenteret i det råd, som tænkes knyttet til styrelsen, ligesom også undervisningsministeriet bliver det. Lad os så se, om dette samarbejde med tiden vil udvikle sig henimod en nærmere administrativ forbindelse.

[Valbak.]

Kronikken sigter vel i øvrigt specielt på at påpege, at det, det gælder om, er at sikre, at en styrelse som den planlagte dækkes fagligt ind i fuld bredde. Det er naturligvis en rigtig betragtning, som lovforslaget da også har taget hensyn til, men vi kan i udvalget se nærmere på, om ønskelig tyngde er nået.

Forslagets § 26 slår fast, hvad lovforslagets øvrige paragraffer forudsætter, nemlig at kommunerne gennem en senere lov skal overtage sygekassernes funktioner. Jeg vil gerne sige, at det efter vor mening er rigtigt at få det slået fast af hensyn til kommunerne, af hensyn til kasserne, så de kan indstille sig på det, og af hensyn til sygekassernes personale. Må jeg om personalet sige, at jeg da går ud fra, at sygekassefunktionærer, der ønsker det, får adgang til at overgå til beskæftigelse i vedkommende kommune, og i konsekvens heraf mener jeg også, at det må overvejes at give disse funktionærer adgang til på lige fod med socialvæsenets folk allerede nu at deltage i forestående opskolingskurser, sådan at sygekassernes folk får chancer som socialkontorenes folk for at gøre sig gældende på det kommunale socialvæsenets arbejdsfelt. Det er klart, at der hos sygekassernes tillidsmænd er opsamlet viden og erfaring. Om og eventuelt på hvad måde det efter en kommunalisering af sygekassernes virke vil være muligt at drage nytte af denne viden, er det naturligvis for tidligt at sige noget om. Det må vi se nærmere på til sin tid.

Jeg vil i øvrigt gerne benytte lejligheden til at sige sygekasserne tak for det bidrag, de med helseforslaget har givet til debatten. Et demokrati er kendetegnet ved, at der er noget at vælge imellem. Bliver det vane, at vi i beslutningsfasen får forelagt én og kun én gennemtøgt ret at sige ja tak til, ja, så er der ikke meget demokrati tilbage ud over det formelle. Men når et konstruktivt bidrag, som det jo er, er givet, skylder jeg også at sige, hvorfor jeg og mit parti vælger

flertalsforslaget. Det kan på baggrund af, hvad jeg har sagt, gøres ret kort. Helseforslaget ligner i sine grundtræk det forslag, som fremkom i en betænkning af 1948 om sygesikringen. Dette forslag var umådelig konstruktivt og vidtskuende for sin tid. Var forslaget blevet gennemført dengang, havde vi stået med en anden situation i dag. Det gjorde det ikke af grunde, som sygekassebevægelsen kender bedre end jeg.

Hvad jeg vil sige dermed er, at en gennemførelse af helseforslaget ville betyde et stort fremskridt. Imidlertid har udviklingen overhalet forslaget fra dengang. For det første har vi fået en kommunalreform, der gør det muligt at holde en organisk forbindelse mellem de ressourcer, der placeres i kommunen, og dem, der ligger på amtsplanen. For det andet er der den nyvundne erkendelse af behovet for social og medicinsk koordination; i den forbindelse må man notere sig, at netop kommunerne nu i nogle år har gjort erfaringer ved opbygningen af familievejledningsordningen. På dette grundlag er der opbygget tværfaglige rådgivningsorganer, som kan gå lige ind i det mere bredspektrede arbejde; sygekasserne råder ikke over sådanne erfaringer.

Sygekasserne har til fordel for helseforslaget henvist til, at befolkningens lægeservice stod i fare med gennemførelsen af det enstrengede forslag. Man har ment at kunne finde i hvert fald nogen støtte i lægeforeningens udtalelse, optrykt i betænkningen side 416-425. Den, der læser den igennem, vil selv kunne overbevise sig om, at der ikke er tale om en redningskrans, men snarere om en begravelseskrans med mindeord på båndet; i hvert fald var det sådan, det blev karakteriseret af en fremstående læge. Referatet af Foreningens af yngre Lægers repræsentantskabsmøde i august 1969, gengivet i Ugeskrift for Læger for den 25. september 1969, efterlader overhovedet ingen tvivl. Her konstateredes enighed om, at den enstrengede skitse er et velegnet grundlag for en fremtidig udvikling. På

[Valbak.]

mødet blev det endvidere fremhævet, at sygekassernes forslag ikke i tilstrækkelig grad tilgodeser den integration mellem det lægelige og det sociale arbejde, som må anses for nødvendig.

Min gruppefælle fru Grethe Philip vil fremsætte nogle bemærkninger om et par af de lovforslag, der fremsættes i konsekvens af styrelsesforslaget. Inden da vil jeg dog gerne til slut sige, at det må forekomme tvivlsomt, om vi når at få loven sat i søen allerede fra 1. april. Jeg er på den anden side enig i det, som den tidlige dato vel er udtryk for, nemlig at det vil være gavnligt at få ført loven ud i livet på det tidligst mulige og forsvarligst mulige tidspunkt i det finansår, som begynder den 1. april 1970. Det gælder nemlig om, at man får den fornødne tid til at ruste sig organisatorisk til de opgaver, som i de kommende år i løbende strøm vil blive pålagt de organer, der skal bygges op.

Hermed skal jeg tilsige vor velvillige behandling af lovforslagene om den sociale og sundhedsmæssige styrelse og om revalidering.

Grethe Philip: Statens åndssvageforsorg har hidtil formelt bevaret status som en selvejende institution; men reelt har der været tale om et statsligt socialt administrationsområde, om end med en særlig administrativ opbygning. Jeg finder det rigtigt som foreslået af socialministeren, at vi nu drager konsekvensen af de reelle tilstande og ophæver statens åndssvageforsorg som en selvejende institution med den forenkling og klarlægning, det indebærer, f. eks. rent finanslovs-teknisk. På længere sigt er det i overensstemmelse med de tanker om den fremtidige sociale struktur, der er fremlagt af socialreformkommissionen, at åndssvageforsorgen skal gå over til amtskommunal administration. Jeg er enig heri, men jeg vil gerne stærkt understrege, at det netop er et langtidsmål, som ikke bliver aktuelt den første halve snes år. Åndssvageforsorgen er i dag så ujævnt udbygget på amterne, at det ville være en ganske urimelig byrde for en række af dem at lægge denne forsorgsgren over på dem nu, og mange af disse amter ville sikkert også meget betakke sig herfor. I det hele taget er

jeg af den absolutte formening, at vi på dette stærkt ekspanderende felt længe endnu har brug for en central statslig ledelse.

Af stor betydning for udbygningen af åndssvageforsorgen er lovforslagets bestemmelse om at ophæve den hidtidige bestyrelse og lægge åndssvageforsorgen ind under den fremtidige socialstyrelse. Man må vist have lov til, selv som et forholdsvis kortvarigt medlem af bestyrelsen, at sige, at bestyrelsen har fungeret tilfredsstillende som et besluttede organ på topplan. Men nægtes kan det vel ikke, at bestyrelsen som sådan administrativt set er noget af en ejendommelighed, og at det har været noget flydende, hvordan ansvaret skulle afgrænses mellem bestyrelsen på den ene side og den administrative ledelse i åndssvageforsorgens hovedkontor på den anden side. Denne uklarhed har også haft visse, om end ikke særlig store, ulemper udadtil. Adskiligt kan derfor tale for, at bestyrelsen ophæves og erstattes af et centralt, vejledende råd med bred repræsentation både fra den kommunale administration, fra forældre og ikke mindst vigtigt fra personalet. Samtidig skulle så selve beslutningsbemyndigelsen på højeste plan gå over til socialstyrelsen sammen med børneforsorg, særfor- og revalidering.

Fra åndssvageforsorgen har der været nogen betænkelighed ved en sådan inkorporering med andre styrelser under en fælles social styrelse. Jeg forstår nok til en vis grad disse betænkeligheder, men jeg anser det for meget vigtigt ud fra en bred generel synsvinkel, såvel administrativt som økonomisk, at vi sikrer os en bedre koordinering end nu mellem børneforsorg, særfor- og revalidering og åndssvageforsorg, og jeg mener, at dette hensyn må gå forrest. Det gælder i særlig grad behovet for en øget koordinering af det meget store sociale byggeri, vi må regne med også i de kommende år at skulle have, herunder standarden for dette byggeri, muligheden for en billigørelse ved standardisering m. v. Også vedrørende personalenormering og -af-lønning er der behov for betydelig koordinering.

Men der kan også være ulemper forbundet ved for stor og for hastig samling på et enkelt organ, og det mener jeg vi bør være

[Grethe Philip.]

meget opmærksom på nu, da vi skal tillæggeløse administrationen mere i detaljer. Jeg mener, at vi i realiteten bør bevare særskilt administration et ret langt stykke fremover, hvad angår klientbehandlingen og de problemer, der vel kan sammenfattes under titlen klima på arbejdspladsen.

Åndssvageforsorgen har gennem de senere år, vel den sidste halve snes år, været i en rivende udvikling. Helt nye perspektiver har åbnet sig for behandlingen af de åndssvage og for vore muligheder for at give dem en rigere tilværelse med bedre livsudfoldelse og bedre udnyttelse af deres evner og anlæg. Åndssvageforsorgens personalestab, såvel plejepersonale, læger og lærere som sociale medarbejdere, er med entusiasme og under ofte uhyre vanskelige arbejdsvilkår gået ind i arbejdet for en udbygning af åndssvageforsorgen, og den administrative centrale ledelse er med stort engagement gået i spidsen. Vi har stadig brug for stor åbenhed og vilje til ultraditionelle løsninger på dette område. Vi må håbe, at den administrative omlægning kan foregå sådan, at åndssvageforsorgens team kan bevare et betydeligt mål af handlefrihed og ansvar i de mange afgørelser, der skal træffes i relation til klienterne og deres pårørende og til medarbejderne i nogle menneskeligt set ofte uhyre ømtålige spørgsmål. Man må også håbe, at det stadig vil være muligt at fortsætte det nære samarbejde, man hidtil har haft mellem åndssvageforsorg, undervisningsministerium og sundhedsvæsen, og som f. eks. har dannet baggrunden for den helt eksplosive vækst i uddannelsen af de åndssvage.

Med disse ord kan jeg tilgive mit partis medvirken ved en åben og positiv udvalgsdrøftelse af dette spørgsmål.

Yderligere kun et par enkelte kommentarer til lovforslaget om børne- og ungdomsforsorgen. Forslaget er en konsekvens af lovforslaget om den sociale og sundhedsmæssige styrelse, og jeg skal, hvad det principielle angår, henviser til hr. Valbaks indlæg. Jeg skal blot tilføje, at jeg finder det uhyre værdifuldt, at vi stadig bevarer et børneværn med en kreds af personer i hver kommune, der skal træffe afgørelse i de individuelle børneværnsager, og at jeg fuldt ud kan slutte op om, at vi stadig i dette

udvalg kan supplere kommunalbestyrelsesmedlemmer med medlemmer, der er udpeget uden for kommunalbestyrelsen, og som har en særlig viden og interesse på dette felt.

Kurt Brauer: Socialministeren siger allerede i begyndelsen af sin forelæggelsestale nogle ting, som jeg finder ganske centrale, og som vil blive den akse, hvorom SF's behandling af de foreliggende forslag vil dreje sig. Ministeren siger:

„Man kan spørge, om det ikke havde været naturligt at vente med at fremsætte strukturforslaget, indtil der også kunne fremsættes forslag om revision af en række sociale love, så at den fremtidige opgavefordeling kunne være mere afklaret. Hertil vil jeg sige, at regeringen anser det for vigtigt, at folketinget allerede nu får lejlighed til at tage principiel stilling til hovedlinjerne for den kommende sociale struktur.“

Hvorfor anser ministeren det for at være så vigtigt? Hvad er det, der har sådan et kissejav? Socialministeren siger jo hermed: vil folketinget værsgo tage stilling til principerne for den kommende sociale struktur! Tinget kan ikke få noget at vide om de økonomiske konsekvenser. Tinget kan ikke få noget at vide om den fremtidige opgavefordeling. Tinget kan overhovedet ikke få ret meget at vide, for ministeren vil have forslaget igennem, så det kan være klart til den 1. april. Forslaget har ligget på tingets bord i en halv måned, og det skal altså træde i kraft den 1. april, men med de pauser, som opstår på grund af Nordisk Råds møde, kommunevalg, påske osv., kan vi regne med i bedste fald at have en 15-20 arbejdsdage til i socialudvalget at gennemføre udvalgsarbejdet, og der er endog endnu to behandlinger af disse fire meget omfattende lovforslag, som skal køres igennem her i salen.

Det er den måde at behandle lovgivningen på, der har fået folk til at opfinde ordet lovjaskeri. Skolestyrelsesloven, hvis behandling der har været talt hårde ord imod, blev dog fremsat allerede i begyndelsen af oktober måned sidste år og forelå først til sidste behandling i dag. Men disse fire lovforslag vil man jasker igennem tinget på rekordtid til trods for, at fremtrædende

[Kurt Brauer.]

ekspertes advarer herimod. I bemærkningerne til lovforslaget om forsorgen for åndssvage siges der:

„Det er regeringens principielle opfattelse, at åndssvageforsorgen på længere sigt bør overgå til den kommunale administration, formentlig under amtskommunernes ledelse, men at dette først vil kunne ske efter en overgangstid, i hvilken en ensartet udbygning af forsorgens standard over hele landet har kunnet finde sted under statens ledelse.“

Fru Grethe Philip har været heroppe for at sige til os, at der er meget god tid til dette her; der vil gå i hvert fald en halv snes år, før man går så vidt, som lovforslaget her nævner det. Hvorfor vil man så partout indføre dette princip, som har fået chefen for åndssvageforsorgen til at sige noget, der meget ofte er nævnt her fra talerstolen i dag? Jeg vil gå til den yderlighed, at jeg vil citere direkte fra kronikken, fordi det måske kan sige os noget temmelig centralt om, hvad hr. N. E. Bank-Mikkelsen faktisk har ment med sin kronik i Politiken den 30. januar. Åndssvageforsorgens chef skriver her:

„Socialreformkommissionen behøver altså ikke i sit fortsatte arbejde at bekymre sig om, hvorvidt åndssvageforsorgen på længere sigt skal drives med en central ledelse eller amtskommunalt — et problem, som i øvrigt er meget svært at tage stilling til, og som for alvor er aktuelt i mange lande. Det må nu anses for at være løst her i landet, kun tidspunktet for dette skifte i systemet er ubestemt“.

Hr. Bank-Mikkelsen gør også i sin kronik opmærksom på, at socialreformkommissionen ikke har afsluttet sit arbejde med åndssvageforsorgens problemer, og at der ikke har været repræsentanter for åndssvageforsorgen til stede i socialreformkommissionen — og det er måske det allervigtigste bidrag til debatten om disse lovforslag, hr. Bank-Mikkelsen hermed har givet.

Allerede efter at have læst denne kronik og inden man går ind i en detaljeret læsning af forslagene, bliver man grundigt nervøs for, hvad det egentlig er, regeringen her er ude på. Bemærkningerne om de økonomiske konsekvenser er særdeles vage. Det skulle ifølge bemærkningerne være nærmest

umuligt at give et skøn over, hvilke konsekvenser den nye sociale strukturs gennemførelse skulle få for landets økonomi. Der siges ej heller et ord om de økonomiske konsekvenser for kommunerne, til trods for at man i tide og utide i lovforslagene taler om, at det er af hensyn til kommunerne, man ønsker at presse disse lovforslag så hurtigt igennem. Den administrative byrde, der bliver tale om for kommunerne, vil blive aldeles enorm, og sker der ikke en klargørelse på en række områder, som vi kan vende tilbage til under udvalgsbehandlingen, er det min opfattelse, at kaos vil være over kommunerne.

Man bliver som SF'er vældig glad for de betænkeligheder, vi har fremsat i vor mindretalsudtalelse i socialreformkommissionens første delbetænkning — disse betænkeligheder, som hr. Valbak synes så ilde om. Første behandling af lovforslag opfatter jeg som folketingets mulighed for at berette om principielle holdninger til lovforslag og sager i det hele taget, og jeg skal derfor ikke trætte med en gennemgang af de snese af problemer, der rejser sig, når man læser disse lovforslag lidt mere detaljeret, men alene henviser til vor mindretalsudtalelse, som indeholder vort principielle syn på dem.

Det vil vise sig umuligt at gennemføre denne strukturlovgivning i så store mundfulde, som ministeren lægger op til. Den sociale uddannelsesproblematik, arbejdsmarkedsproblematikken, som hr. Niels Mørk har peget på her i dag, administrationsproblemerne, de økonomiske problemer, ankeproblematikken, som er gledet totalt ud, åndssvageforsorgens problemer, som hr. Bank-Mikkelsen nævner i sin kronik — alle disse ting og mange, mange flere af principiel art får mig til at slutte med følgende opfordring til ministeren: Pak disse love sammen, tag dem med hjem og vend så tilbage til folketinget med de få klare lovforslag og forslag om ændringer af love, som er absolut nødvendige, for at kommunerne overhovedet kan virke pr. 1. april. Pak alle programerklæringerne sammen, alle de spørgsmål, som stadig debatteres, og lad dem komme frem til os i sammenhænge, der gør det muligt for folketinget at tage en saglig stilling.

Hr. Valbak har sagt nogle ord heroppefra

[Kurt Brauer.]

om, hvad demokrati er, noget med vores ret til at vælge. Har der overhovedet været alternativer til debat blandt de mennesker, der har vedtaget, at netop i denne udformning skal det jages igennem tinget på rekordtid? Må vi se disse alternativer? Kan vi få dem på bordet, og kan vi få tid til at diskutere dem?

Det har også været diskuteret i dag, hvad man skal lade komme først, rammerne eller indholdet. Jeg skal ikke blande mig i denne debat, for jeg tror slet ikke, at det er det, der er problemet. Problemet er efter min opfattelse, at det, der her forsøges skabt, er rammer, der er så kompleksfyldte og så detaljerede, at de meget nemt kan blive til fængsler om det indhold, de skal have.

Kjær Rasmussen: Det er ofte blevet hævdet fra VS' side, at det danske kapitalistiske samfund er præget af de mange overgreb, som finder sted fra det offentlige side. Vi er sjældent blevet forstået, når vi har gjort disse synspunkter gældende, eller også har man ikke villet forstå os, fordi konsekvenserne kunne blive ubehagelige for den bestående magtstruktur. Imidlertid er der tale om overgreb, når folketinget f. eks. vedtager en lov, efter hvilken en arbejder kan deporteres fra den ene ende af landet til den anden, uden at samfundet har sørget for bolig til ham og hans familie. Der er tale om overgreb fra samfundets side, når folketinget stadig væk ikke har været i stand til at likvidere bolignøden, men lader medborgere bo i usunde omgivelser. Der er tale om overgreb, når folketinget om kort tid vedtager en ny styrelseslov for universiteterne, efter hvilken regeringen helt og aldeles vil bestemme over de aktiviteter, som skal finde sted på de studerendes og lærerpersonalets arbejdsplads.

Måden, hvorpå dette samfund er indrettet, bærer en væsentlig del af skylden for, at vi årligt skal yde kolossale beløb til socialvæsenets mange forskellige aktiviteter. Profitjageriet bringer mange uheldige fænomener med i kølvandet: tidlig afskedigelse, stress, usikkerhed i ansættelsesforholdet, usundt arbejde, for nu blot at nævne nogle. I vort parti forestiller vi os ikke, at en socialreform under det herskende samfundssystem kan blive andet og mere end en art

ambulancetjeneste, og det er vigtigt for os at få klargjort, at den foreslåede reform ikke ændrer systemets natur.

Vi har som sagt gjort os klart, at revolutionen med de fremsatte lovforslag ikke står for døren — og der er for øvrigt heller ikke blevet skudt på socialministeren herinde i dag, således som der blev det på en tidligere socialminister, da denne forelagde sin regerings reformforslag. Det, vi her har med at gøre, er jo forslag til reform af den sociale struktur, og denne reform kan næppe umiddelbart afvises; om vi vil gøre det, afhænger naturligvis af slutfacit.

Den kommunalreform, som gennemføres den 1. april 1970, medfører, at de enkelte kommuner bliver større og derved får mulighed for en større administrativ bærekraft. Samtidig etableres der større amtskommuner, der omfatter både by og land, og som forventes at få et bedre indkomstgrundlag. En strukturmessig sammenlægning, der lægger flere opgaver over til kommunerne, samtidig med at der lægges sociale opgaver til de nye amtskommuner, vil derfor kunne sikre koordinationen mellem de forskellige sociale ydelser, bedre planlægning og prioritering. Men spørgsmålet, der rejser sig, er, hvem der får glæde af denne mere effektive administration. Lovforslagets bemærkninger er meget lidt oplysende herom; det samme gælder for øvrigt fremsættelsen. Kommissionsbetænkningen er en del bedre, men det er ikke gennemanalyseret, hvad de forskellige formål kan tænkes at føre til med hensyn til administrativ organisation.

Den mest debatterede administrative reform er jo forslaget om en kommunalt administreret offentlig sygeforsikring til afløsning af sygekasserne. Den grundlæggende ændring må man uden tvivl anerkende som et gode for forbrugerne. Der er behov for, at man kan henvende sig til et kontor eller i hvert fald kontorer, der samarbejder og helst ligger i samme bygning, med henblik på at få løst sine sociale problemer.

I afsnit II, kapitel III i betænkningen, det afsnit, der hedder „Den sociale struktur“, siges det side 85, at der er et

„stigende behov for at sikre borgeren en mere sammenhængende indsats, og den opsplittede struktur må antages at

[Kjær Rasmussen.]

vanskeliggøre både planlægningen og koordineringen af de forskellige foranstaltninger.“

Betænkningen omtaler funktionsprincippet, der indebærer, at den enkelte sociale institution retter sin virksomhed hovedsagelig mod et afgrænset område eller symptomkompleks, og familieprincippet, der indebærer, at udgangspunktet tages i individets eller familiens samlede situation,

„og såvel udredning af årsagsforhold som ydelse af bistand skal så vidt muligt udgøre én sammenhængende proces.“

Det anføres endvidere, at psykologien og socialmedicinen har øget erkendelsen af, at problemerne må tages op og vurderes samlet. Det kan man læse om på side 87. En sådan samlet indsats vil sikkert i mange tilfælde være til gavn for den enkelte, også set ud fra den pågældendes egne vurderinger, men dette synspunkt og denne struktur giver også øget mulighed for manipuleringer og formyndersynspunkter. Man kan blot sammenligne med, hvad betænkningen på side 88-89 siger om arbejdsformidlingen og strukturen.

„Arbejdsformidlingen er imidlertid forpligtet til at betjene arbejdsgivernes ønsker om arbejdskraft med samme energi som den arbejdssøgendes ønsker om arbejde“.

Men hvad er nu virkeligheden for arbejderne under den nye arbejdsformidling? — jeg har været inde på det. Den er, at arbejdsløse kan deporteres til en hvilken som helst krog af landet og kan tvinges til at tage et næsten hvilket som helst arbejde.

Mange steder kan det være ønskeligt, at ydelserne præsteres, lige så snart det er dokumenteret, at enkelte let konstaterbare betingelser er opfyldt. Et retssikkerhedssynspunkt må medføre, at den enkelte kan henvende sig om hjælp og have krav på at få den uden at risikere, at hele hans personlige og sociale situation tages op til en manipulerende gennemgang, for at man kan få ham til at tilpasse sig de herskendes tanker om, hvordan man nu engang skal og bør leve. Faren for en sådan manipulering kan man f. eks. se på området brug og misbrug af euforiserende stoffer.

Det siges i betænkningen på side 88, at en fælles forvaltning skal sikre en fælles

udnyttelse af allerede foreliggende oplysninger. Med mulighederne for EDB-lagret information vil der også være mulighed for at samle en fantastisk masse oplysninger om det enkelte menneske, om den enkelte klient, og så er det jo, man spørger sig selv: skal alle disse oplysninger kunne bruges, hver gang man blot vil have sin simple ret til en social ydelse, f. eks. dagpenge eller husmoderafløser? Skal den, der vil have en husmoderafløser, kunne blive mødt med spørgsmål om sin kones abort, børnenes vanskeligheder i skolen eller broderens kriminelle adfærd? Det er et sådant spørgsmål, man må stille sig. Det er i høj grad et relevant spørgsmål. For et samfund, der vurderer alt i penge og betragter mennesket som en ting, vil det være en nærliggende tanke at indføre en økonomisk vurdering af hver enkelt. Hvor meget har han produceret, og hvor meget koster han samfundet i forskellige ydelser? Når opgørelserne over individet viser, at han set fra samfundets side er et tabsobjekt, ja, så får han måske en advarsel. Jeg vil gerne, så stærkt som jeg kan, understrege, at det er disse farer, som ligger i det her skitserede.

Med en effektiv socialforvaltning, der har rådighed over alle mulige oplysninger om den enkelte, kan det blive nødvendigt med et offentligt organiseret rådgivningskontor, der er uafhængigt af dem, der afgør sagerne, og som kan give råd om, hvordan man bedst udnytter systemet til sin fordel.

På ét punkt er betænkningen og styrelseslovforslaget ikke vidtgående nok. Det gælder forholdet til de praktiserende læger. Betænkningen mener, at tendensen mod praktiserende lægers samarbejde i gruppepraksis skulle skabe forøgede muligheder for et rationelt samvirke mellem lægerne og andet medicinsk personale. Betænkningen mener, at primærkommunerne må forhandle om et sådant samarbejde med de respektive, ligesom man kan diskutere det ønskelige i opførelsen af et eller flere lægehuse. Efter vores opfattelse burde man afskaffe ordningen med privat praktiserende læger og indføre helsecentre med offentligt ansatte læger. Det ville være mere rationelt at lade lægerne høre under kommunens sociale og sundhedsmæssige forvaltning.

Ifølge styrelseslovforslagets § 6 nedsætter kommunalbestyrelserne et udvalg til for-

[Kjær Rasmussen.]

valtning af kommunens sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige anliggender. Ifølge § 7 oprettes et børne- og ungdomsværn, mens det i § 9 siges, at de to skal have en fælles forvaltning. At man i overensstemmelse med socialreformkommissionen foreslår et udvalg, det sociale udvalg, der har den almindelige kompetence begrundes i fremsættelsestalen med følgende, og jeg citerer:

„Herved skulle man samle ansvaret for forvaltningen på et bredt område hos et enkelt udvalg og fremme en koordinering mellem sociale og sundhedsmæssige foranstaltninger og almen bistandsvirksomhed, som der bliver brug for ved oprettelse eller nedlæggelse af arbejdspladser i kommunen.“

Som man ser, er det først og fremmest arbejdsmarkedsmæssige hensyn, der er taget. Disse hensyn er hensyn til at skaffe arbejdsgiveren arbejdskraft og ikke at fremme arbejderens interesse.

Kommissoriets ord om, at administrationsreformen skulle være til gavn for dem, der modtager ydelserne, er ikke nævnt med ét ord i fremsættelsestalen, selv om der dog står en hel del om, at det er væsentligt, at den enkelte kan finde ud af, hvor han skal henvende sig, eller hvor han kan henvende sig. Uanset hvad formål en administration har, er dette selvfølgelig et minimumskrav; men det siger intet om, at det er til gavn for den enkelte, eller at det har været et hovedsynspunkt. Man kan befrygte, at den megen tale om trivsel og tryghed i mange tilfælde vil betyde indpasning i det bestående samfund — skal vi sige det på en anden måde: tilpasning til det bestående samfund.

Under nyordningen vil der være mulighed for, at følelsen af noget diskriminerende ved at besøge et socialkontor fjernes. Vi håber, at det virkelig vil lykkes at få systemet til at arbejde på den måde, at en og samme veluddannede socialmedarbejder kommer til at arbejde med alle de problemer, der opstår i forbindelse med en klient. Det skulle give anderledes muligheder for at koordinere de forskellige former for råd, hjælp og service.

Værdien af den her foreslåede admini-

strative reform er naturligvis tvivlsom, så længe man ikke ved, hvad der skal fyldes i rammerne. Vil hr. Bank-Mikkelsens bange anelser med hensyn til socialstyrelsen f. eks. blive gjort til skamme? Det må man håbe; men det er godt, at vi er blevet gjort opmærksom på problemet, og det er godt, at så mange af ordførerne her i dag har været opmærksom på hans kronik i Politiken. Jeg håber meget, at udvalget, som bliver nedsat, vil gennemanalysere hele denne problematik særdeles grundigt. Vi skulle jo nødig ende dér, hvor et dynamisk område kvæles af centraladministrationen.

Det, jeg her har sagt, kan man så tolke som en blød tilslutning eller en blød afstandtagen fra forslagene. Det er i og for sig os ligegyldigt, hvordan man vil opfatte det. Folketingets selvbestaltede spærreregler forhindrer os i at deltage i udvalgsarbejdet, og på den baggrund vil vi naturligvis i spænding afvente den udvalgsbetænkning, som kommer.

Hanne Reintoft: Det er dristigt af socialministeren at fremlægge forslag til lov om styrelse af sociale og visse samfundsmæssige anliggender på et så spinkelt grundlag som i dag. Det er et urimeligt krav til os andre, at folketinget skal fastlægge den nye sociale administrative struktur uden eller kun med sporadisk kendskab til, hvordan regeringen til sin tid har tænkt sig at udfylde rammerne for denne strukturændring. Det er meget vanskeligt og næppe forsvarligt at arbejde ud fra det foreliggende grundlag, og ministeren udtrykker jo selv i sin forelæggelsestale betænkelighed ved sin fremgangsmåde. Derfor må det foreliggende for mig at se mere betragtes som et oplæg til en debat inden udvalgsarbejdet end som egentlige forslag, og jeg skal i den forbindelse komme med nogle principielle synspunkter, der ganske vist går i en noget anden retning end ministerens.

Vi ønsker en udvidelse af den folkelige indflydelse på og kontrol med socialforvaltningen. Hvad angår administrationen af de store sociale ydelser, ønsker vi at styrke og ikke at svække de folkelige og faglige organisationer. Vores grundholdning er, dels at den nuværende sociale struktur ganske rigtigt er utilfredsstillende, kompliceret og

[Hanne Reintoft.]

præget af bureaukrati og smålighed, dels at en moderne social forsørgs struktur må bygges på tre hovedsynspunkter:

For det første at den direkte rådgivning og personlige bistand til det enkelte menneske må ydes af højt kvalificeret og veluddannet personale, for det andet at administrationen af de store forsikringsydelser må varetages af de faglige organisationer, og for det tredje at den socialpolitiske kurs, den folkelige kontrol og al anke over administrationen må lægges hos og udføres af folkevalgte organer. Altså en klar opdeling i tre punkter: individuel social bistand, folkelig selvadministration af den store sociale sikring og folkevalgt planlægning og kontrol med lovgivningen og dens administration.

Socialreformkommissionens første betænkning bekræfter befolkningens utilfredshed med den dårlige koordinering af de forskellige sociale områder. Det generer i høj grad folk at skulle gå fra kontor til kontor; de bryder sig ikke om at gå fra skranke til skranke, og det er en kendsgerning, at den sociale situation blot skal være en smule kompliceret, før det enkelte menneske køres ned af systemet. Som det fungerer i dag, forekommer det ofte dem, der trænger til hjælp, at være en ydmygende og krænkende proces og ikke en naturlig ret i et kompliceret og højtudviklet samfund.

Elendigheden øges af ankesystemets utilstrækkelighed, og vi andre oplever daglig i vores post at have klager over, at folk ikke bliver godt behandlet. Ofte gives der dårlige oplysninger om ankeadgang, og de nuværende ankeinstanser er kørt fast. F. eks. indrømmes det åbent af invalideforsikringsrettens personale, at ankesagerne ligger et helt år, før der overhovedet er nogen, der ser på dem. Der er utallige eksempler på, at mennesker køres socialt og psykisk fuldstændigt ned i disse venteperioder. Jeg kan se, at socialministeren ryster på hovedet, men jeg skal meget gerne forelægge et ret veldokumenteret materiale om ankesager, der har ligget hele år i invalideforsikringsretten.

Der er altså al mulig grund til at ændre vort sociale administrationsapparat, men hvis vi skal gøre det, må der foreligge et klart og overskueligt forslag til en ændring.

Ministereren foreslår her, at der oprettes en socialstyrelse; hvis arbejdsområde skal omfatte en del af de opgaver, som socialministeriet har nu, og desuden de opgaver, der i dag varetages af direktoratet for børne- og ungdomsforsorgen, direktoratet for revalidering og omsorg, og åndssvageforsorgen, der nu endelig bliver en statslig organisation.

Selve tanken om en sådan central socialstyrelse kan forekomme rimelig. Men for det første er det meget forlangt, at folketinget skal tage stilling til den, når der først skal nedsættes et arbejdsudvalg, der skal finde ud af, hvordan den overhovedet skal fungere. Hvis man kommer med et lovforslag, må man da selv have gjort sig sine tanker om, hvordan loven skal fungere i praksis. Enhver ved dog, at det kræver meget nøje planlægning og fuldt kendskab til alle arbejdsopgaver, hvis man skal opbygge et moderne, rationelt arbejdende administrationsorgan — og administrationsorganer, der ikke arbejder rationelt, har vi i og for sig nok af. For det andet er sagen vel den, hvis vi skal børe lidt i det, at ministeren udmærket ved, at der er så mange uopklarede og uafklarede punkter i hele denne sag, at det overhovedet ikke kan ordnes på to måneder. Er sagen faktisk ikke den, hvis ministeren skal være helt oprigtig, at man udmærket godt ved, at det overhovedet ikke kan lade sig gøre, og at det, planerne går ud på, er i huj og hast at køre loven igennem for så her inden 1. april at komme med et nyt lovforslag, der udsætter den et år? Det tror jeg, og jeg vil meget gerne have et helt klart svar fra ministeren, om ministeren mener, dette skal sættes i værk 1. april. Så kan vi jo vende tilbage til det den 1. april, hvis det viser sig at gå anderledes.

Jeg vil nu komme med nogle principielle tanker om hele dette kompleks af problemer, som jeg altså regner med vi får god tid til at diskutere grundigt. Men samtidig må jeg beklage, at befolkningen skal ud at vælge nye amtsråd, uden at der har været givet den tilstrækkelig oplysning om, hvilken umådelig kompetence og indflydelse der bliver tillagt disse amtsråd, ikke mindst hvad angår befolkningens sociale sikring.

Den sociale forvaltning er nok den forvaltningsgren, der kommer tættest i berø-

[Hanne Reintoft.]

ring med størstedelen af befolkningen, og det havde været på sin plads, om regeringen havde lagt op til en langt bredere debat om problemerne, også i god tid inden amtsrådsvalgene. Denne debat skulle ikke kun have gået på de strukturelle problemer, som man tilsyneladende har stirret sig blind på, men også på indholdet af den meget diskuterede struktur. Hr. Asger Jensen må jo indrømme, at man kan lægge rammer, der er så snævre, at indholdet ikke bliver, som det kunne være; det er ikke principielt altid rigtigt først at lave rammerne. I øvrigt tror jeg, vi kan sige, at folk er dødtrette af rammelove, der aldrig bliver udfyldt. De har fået en børne- og ungdomsforsorgslov, de har fået en revalideringslov, de har fået en uddannelsesstøttelov; kort sagt, de har fået den ene rammelov efter den anden og set, at der ikke er kommet noget indhold i dem.

Det havde i denne sag været på sin plads, om kommissionen ikke alene havde gjort sig den ulejlighed at spørge de store interesseorganisationer som LO, Arbejdsgiverforeningen, Vanførefonden, pensionistorganisationerne osv., men også havde lagt debatten ud på de store arbejdspladser, i de store boligforeninger, i lejerorganisationerne, forældreorganisationerne osv. Hvis man her havde spurgt om, hvilke vanskeligheder der var for mennesker af i dag, og hvad befolkningen ønsker sig af en socialreform, så havde man ikke kun hørt svaret: en ændret struktur; man havde givet hørt krav om en forenkling af reglerne, så det kunne blive sådan, som jeg tror ombudsmanden har sagt, at enhver borger kan se, hvad der i den givne situation er hans ret. Men man havde også hørt, at hovedkravene ville være, at de kontante ydelser fik en anderledes rimelig størrelse, og at pensionerne blev til at leve af. Man havde hørt kritik af, at prisudviklingen ikke slår ordentlig igennem over for dagpengeydelse, og man havde hørt utilfredshed med det hav af undtagelsesbestemmelser, der i mange situationer

hindrer, at den enkelte får glæde af lovenes hovedtanke, ikke mindst på forsorgslovens område. Endelig tror jeg, man havde hørt stor irritation over, at næsten ingen af kommunerne opfylder deres forpligtelser efter loven og deres sociale ansvar.

Netop bl. a. det sidste, at kommunerne f. eks. ikke dækker behovet for daginstitutioner til børn og plejehjem til ældre, kan gøre mig meget betænkelig ved en for hurtig og vidtgående decentralisering af hele vor sociale administration. Det ligger klart, at kommunerne ikke har levet op til deres forpligtelser efter den gældende lov, og jeg ser i det nye lovforslag ikke noget sanktionssystem over for de kommuner, der, endog med større beføjelse, har tænkt sig at fortsætte denne praksis med ikke at udfylde lovens rammer. Jeg vil også gerne her vide, hvad man fra ministeriets side har tænkt sig.

Man må f. eks. være meget betænkelig ved nu at lade amterne få ansvaret for udbygningen af børne- og ungdomsforsorgens døgninstitutioner. Man ved, hvor dyrt det er, hvor upopulært det ofte er i befolkningen, og det bestående institutionsmateriale er i den grad forsømt og bagefter, at det er meget forlangt, at det skal klares af amtskommunen nu uden nogen central planlægning. Udviklingen er her som på andre områder hæmmet af næsten årligt gentagne nedskæringer af bevillingerne. Problemerne omkring opbygning af specialinstitutioner, kvalifikation af personale osv. ses heller ikke at blive umiddelbart lettere, selv om en decentralisering som princip på lang sigt kan virke demokratisk. Når udbygningen af daginstitutioner skal foregå under ledelse af det kommunale social- og sundhedsudvalg, må det nok betragtes som en nydannelse. Men det må være rimeligt at spørge ministeren, om det ikke i stedet havde været rigtigere også at se lidt på det pædagogiske formål, hvis man nu vil lave noget, der skal være en nydannelse i form af koordinering og samarbejde.

Opdragelse og undervisning betragtes

[Hanne Reintoff.]

med rette som to sammenhængende faktorer i barnets personlighedsudvikling, hvorfor man bør overveje, om ikke netop denne opfattelse burde tilgodeses f. eks. ved børne- og ungdomsforsorgens daginstitutioner og måske også ved andre institutioner inden for dette område. Burde dette ikke løses i nær sammenhæng med skolevæsen og undervisningsministerium? Socialforskningsinstitutets undersøgelser har ligesom andre undersøgelser vist, at materielle sociale forhold ikke som hovedregel er årsagen til børns opdragelsesmæssige vanskeligheder. En nærmere afklaring af dette problemkompleks synes jeg også socialministeren skylder, inden vi går videre på dette område.

Vi er også betænkelige ved åndssvageforsorgens decentralisering og kan i den forbindelse tilslutte os de tanker, som bl. a. er fremsat fra personaleforbundet. Det er rigtigt, at for sorgen nu endelig bliver statslig. Staten har længe båret ikke alene udgifterne, men også ansvaret for alle de investeringer af absolut nødvendig art, der ved bevillingsnedskæring er blevet unddraget denne forsorgsgren. Selv om en decentralisering måske ender med at være det rigtige, mener vi, det må vente, til man har bragt hele dette forsorgsområde på fode, således at der er en solid og velopbygget institution, som samfundet kan være bekendt. Forskelsbehandling, yderligere forsømmelser og tilbageskridt kan i modsat fald blive resultatet, og netop for åndssvageforsorgens vedkommende må vi understrege, at dér kan man simpelt hen ikke bære yderligere tilbagegang eller yderligere stagnation.

Der må i det hele taget for alle de børn, der skal have særundervisning eller inddrages under en eller anden form for særforsorg, tages hensyn til, at folkeskolens særundervisning også udbygges i disse år. Også på det område må folketinget informeres klart om, hvor langt man regner med at komme ad den vej. Institutionsanbringelse af adfærdsvanskelige, handicappede osv. søges jo ofte undgået bl. a. gennem særundervisning og særlig støtte til hjemmene. Hvis vi skal have et virkelig nyt system med koordinering, hos hvilket ministerium skal det fortsatte ansvar for dette så ligge? Skal det ligge hos et eller to ministerier, el-

ler skal man tage springet fuldt ud og ophæve de stive skel og bygge ikke på administrative traditioner, men på reelle forhold, på behovenes løsningsmuligheder og kompleksitet?

I øvrigt skal jeg ikke ved denne lejlighed komme nærmere ind på opgavefordelingen det kommunale og amtslige plan ud over på et særligt, allerede omtalt punkt, nemlig ankesystemet, først og fremmest ankemulighederne i første instans. Socialreformkommissionen har beskæftiget sig meget med disse ankemuligheder, selv om det ikke kommer særligt til udtryk ved omtalen af den fremtidige sociale styrelse. Den foreslåede nedsættelse af et revaliderings- og pensionsnævn i hvert amt kan blive et værdifuldt led i bestræbelserne på at fremskynde behandlingen af pensionsansøgninger. Jeg mener da også, det er det, man har søgt imødekommet ved forslaget, idet jeg mener, ministeren før har erkendt, at sagerne hober sig op i de centrale instanser, der skal bevilge pension. Men der er også et udtalt behov for at fremskynde behandling hos og decentralisering af ankeinstanser, ikke mindst på pensionsområdet.

Vi kunne tænke os, at der på amtsplan blev nedsat ankenævn, ikke, som man har overvejet, med amtmanden som formand, men med folkevalgte nævnsmedlemmer, der efter samråd med de sagkyndige i administrationen kunne behandle de ankesager, der måtte foreligge. Det burde være ankenævn i nøje kontakt med befolkningen, og selve sagsbehandlingen burde finde sted sådan, at den, der ankede, ud over sin skriftlige klage kunne få lejlighed til at forelægge sine synspunkter mundtligt. Derudover må der være ret til at få en motiveret afgørelse af sin sag, afgivet inden for en ret snæver tidsgrænse; det må være noget med dage eller uger, det kan ikke være noget med måneder eller år. Disse ankenævn, som gerne skulle blive et levende og aktivt folkeligt moment i den sociale administration, skulle vælges sammen med amtsrådene og have samme funktionstid. Det må være klart, at de må have en sammensætning af en rimelig størrelse, og deres medlemmer må være uafhængige af den kommunale, amtslige og statslige administration. Jeg vil meget henstille, at man overvejer tanken, bl. a. fordi vi på hele ankeområdet befinder

[Hanne Reintoft.]

os på et punkt, hvor demokratiet har haft trange vilkår, og hvor utilfredsheden i befolkningen er meget stor.

Den heftige debat om sygekassernes fremtid forlanges også afsluttet med behandlingen af disse lovforslag. Det har aldrig, især ikke fra partiet venstre, været skjult, at man gerne ville have dette hurtigt overstået. Det er efter vor mening helt urimeligt at tage stilling til det på det forelagte grundlag — af to hovedårsager:

For det første har som nævnt sygekasserne historisk været et led i befolkningens aktive medvirken ved administrationen af vores sociale lovgivning. Desværre er sygekassedemokratiet i dag antagelig ikke mere udvidet og mere aktivt end det kommunale demokrati, og der skulle af den grund måske ikke være megen grund til at holde hånden over kasserne. Men at vedtage at afskaffe dem uden ganske klare vedtagelser om, at det, der kommer i stedet for, bliver bedre, bliver en udvidet folkelig administration, kan ikke være rigtigt. Jeg indrømmer, at det er meget sent, at sygekassernes topledelse har fået øjnene op for, at befolkningen langt fra er tilfreds med en række af sygekassevæsenets funktionsformer, og jeg tror ikke, man skal vente den store folkelige opbakning bag sygekassesystemets bevarelse. Men det berører ikke det principielle, nemlig om vi udbygger og bevarer demokratiet i stedet for at afskaffe noget, der dog i hvert tilfælde i sin oprindelse har været tænkt som et stykke demokrati.

For det andet kan der ikke tages stilling til sygekassernes fremtid, før vi fra ministeren får ganske klar besked om arbejdsløshedskassernes fremtid. Arbejdsløshedskasserne er ikke nævnt med ord i styrelseslovforslaget, selv om de undertiden fremkommer under betegnelsen „osv.“ eller „m. v.“. Arbejdsløshedskasserne administreres for øjeblikket fortrinligt af fagbevægelsen, og deres virke er dybt integreret i det faglige apparat. Det var en skæbnesvanger fejltagelse, fagbevægelsen begik, da man tillod, at arbejdsanvisningen blev flyttet fra folkelig til statslig administration, og man skal ikke i regeringen gøre sig nogen illusion om, at der fra fagbevægelsens side tolereres noget overgreb mod arbejdsløshedskassernes samhörighed med fagbevægelsen. Tvært-

imod; der vil blive rejst krav om, at større dele af administrationen af de sociale sikringsydelser bliver lagt over til fagbevægelsen og arbejdspladsernes tillidsfolk. Arbejderbevægelsens organisationer er et grundlæggende element i den demokratiske opbygning af samfundet, og det tåler ikke nogen som helst yderligere forringelse. Vi vil konkret foreslå, at administration og udbetaling af dagpenge ved sygdom, ulykke og arbejdsløshed administreres via fagbevægelse og virksomhedernes tillidsmænd, og vi vil tilstille det kommende udvalg et konkret forslag herom. Princippet om at undgå skrankementalitet, embedsmandsvælde og bureaukrati kan let følges ved at lade fagbevægelsen overtage dele af forvaltningens regelbestemte ydelser.

Socialreformen bliver ikke på nogen måde nogen nyskabelse, hvis man ikke formår at lade de stærke kræfter og den vilje og evne, der er hos befolkningen og i de folkelige organisationer, komme til anvendelse, men i stedet for indfører noget, der er mindst lige så stift og bureaukratisk som det, vi har. Lad mig for klarhedens skyld her indføje, at dette grundsynspunkt intet har at gøre med vores ønske om at komme private bestyrelser, institutioner osv. til livs. Disse bestyrelser er ikke valgt ud fra den enkle demokratiske hovedtanke, at de kan ind- og afsættes af de mennesker, hvis velfærd de skal lede og tilrettelægge, men de er valgt og indsat af andre og tjener ofte helt andre synspunkter end samfundets officielle målsætning. Dette er f. eks. tilfældet med de mange bestyrelser og foreninger inden for børneforsorgens område.

Sammenfattende må siges, at der har været arbejdet siden 1964 i socialreformkommissionen, og man kunne have ventet sig noget mere gennemtænkt og velbearbejdet end det foreliggende, når man endelig skulle se noget omsat konkret som lovforslag. Det er ikke forsvarligt at gå videre, uden at der først fra regeringens side er kommet et samlet overblik over og en fastlagt målsætning for landets fremtidige socialpolitik, ikke alene fremsat som en ramme lov, som en form, men med tanker og ideer om et indhold.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg vil sige tak til ordførerne for de mange, og man

[Socialministeren.]

kan nok sige meget afvekslende bemærkninger, der er fremsat. Der er næsten ikke et emne inden for hele vores politiske system, fra kartoteker til skyderi m. v., som vi ikke har måttet høre om i dag.

Hvis jeg skal prøve at samle det i nogle forholdsvis få bemærkninger, vil jeg tage udgangspunkt i det spørgsmål, der er stillet af flere ordførere: hvad vil en ændret social struktur koste? Man ønsker oplysninger om, hvilke indholdsmæssige forbedringer der kan forventes, og siger, at det ikke er muligt at tage stiling, før man har klarhed på disse punkter. Jeg vil gerne svare på den måde, at jeg ikke kan forestille mig, at det skal blive dyrere at gennemføre ønskelige sociale forbedringer under en forenklet struktur. Jeg vil tværtimod sige, at en forenklet struktur vil give os mulighed for at rationalisere i betydeligt omfang, lægge større vægt på den forebyggende indsats, få en mere effektiv planlægning og en bedre koordinering af den sociale og den medicinske indsats. Jeg har også meget svært ved over for disse noget kritiske bemærkninger at se, hvordan en forenklet og en forkortet sagsbehandling, når antallet af de instanser, der skal tage stilling i de enkelte sager, nedskæres, skulle kunne ende med en dyrere administration.

Med hensyn til de indholdsmæssige forbedringer kan jeg ikke anerkende, hvad hr. Niels Mørk gav udtryk for, nemlig at alt, hvad der var foreslået, var afvist. Det gav jo et indtryk af, at der overhovedet ikke var sket sociale fremskridt under denne regering, men det ved hr. Niels Mørk udmærket ikke er rigtigt. Jeg kan blot oplyse, at beregninger, der er foretaget i socialministeriet i anledning af spørgsmål fra 21 mands udvalget, viser, at fra det finansår, vi er i nu, og til det finanslovsforslag, der er til behandling for tiden, regner man med en reel stigning i de sociale udgifter på 20 pct. Jeg har svært ved at opfatte dette som stagnation. Jeg kunne også nævne forskellige enkeltssager, men det skal jeg ikke gå ind i.

Når der så tales om, at der heller ikke fra regeringens side er stillet noget i udsigt på nye områder, synes jeg, jeg må have lov til at minde om, at økonomiministeren her i

folketinget i begyndelsen af december måned sagde, at der i overensstemmelse med socialreformkommissionens betænkning ville komme et forslag fra regeringen om en dagpengereform; det er også nævnt i forbindelse med styrelseslovsforslaget, at folketinget senere ville få lejlighed til at tage stilling til det. I samme forbindelse nævnte økonomiministeren også regeringens planer om at forelægge for folketinget et forslag om en social pensionsfond. Det er også bekendt, at der fra arbejdsministeren i meget nær fremtid vil fremkomme et forslag om en forbedring af arbejdsløshedsforsikringen på grundlag af et udvalgsarbejde, som er afsluttet sidste efterår.

Et andet principielt spørgsmål, som blev rejst af hr. Valbak, og som flere ordførere har været inde på, gjaldt datoen den 1. april. Hr. Valbak mente — sådan forstod jeg det — at det ville være heldigt, om vi kunne komme igennem med disse lovforslag til 1. april, men på den anden side måtte man erkende, at tiden til at arbejde med dem var begrænset. Det er også min opfattelse. Vi havde fra ministeriets side gerne set, at det var muligt, at de kunne træde i kraft samtidig med kommunalreformen. Men samtidig vil jeg sige til de ordførere, der har fået den forkerte opfattelse, at det skulle være regeringens ønske at tromle disse forslag igennem uden mulighed for en grundig og saglig udvalgsbehandling, at vi er indforstået med, at er der vurderinger, man ikke kan få foretaget, og afgørelser, man ikke mener at kunne træffe inden for denne ret korte tid, ja, så må vi finde en løsning og udskyde ikrafttrædelsen af lovene.

Et andet principielt spørgsmål, som har været rejst, er spørgsmålet om sygekasserens forhold. Der er ingen grund til at gentage, hvad der blev nævnt; men jeg synes dog, det har en vis betydning alligevel at forstå, at der daglig er mennesker, som må gå fra det ene kontor til det andet; de undersøgelser, socialreformkommissionen har foretaget, viser, at det ikke er noget ubetydeligt antal. Jeg kan f. eks. nævne, at antallet af mennesker, som rammes af sygdom, arbejdsløshed eller en anden social begivenhed af mere end 3 måneders varighed, er over 100.000 om året, og det kan man så sammenholde med hr. Valbaks oplysninger om,

[Socialministeren.]

hvor stor en procentdel der måtte opsøge flere forskellige sociale kontorer eller andre hjælpeinstanser.

Jeg tror, jeg om forholdet mellem et helsecenter og et socialt servicecenter, hvorom det af og til anføres, at der ikke er behov for, at hele befolkningen kommer i forbindelse med det, vil sige, at det jo nok kan gå med at dele administrationen op i et helsecenter og et socialt servicecenter for dem, der ikke har særlig store sociale vanskeligheder, men for de vanskeligt stillede medborgere kan jeg ikke se at en sådan deling af opgaverne er praktisk. Det er rigtigt, at de mere enkle sygdomstilfælde som nævnt kan klares i helsecentret, men hovedparten af dem, som henvender sig på den anden side, på det kommunale servicecenter — og det er jo det, man i sygekassernes forslag forestiller sig opbygget — vil tillige få brug for helsecentrets ydelser. Det drejer sig om pensionister, revalidender, længerevarende syge osv. Men jeg tror ikke, at det, som flertallet i kommissionen har foreslået om en enstrengt ordning, skulle betyde nogen dårligere eller mere kompliceret betjening af de almindelige tilfælde, for de vil også under et enstrengt system kunne få deres sag behandlet uden vanskeligheder og omsvøb. Men for de vanskeligt stillede vil den enstrengede ordning, så vidt jeg kan se, give den bedste løsning.

Hr. Niels Mørk, som jo har været kommissionens næstformand — og jeg ved jo, at der er afgivet en mindretalsudtalelse — stillede nogle spørgsmål, som sådan set forundrede mig lidt. Hr. Niels Mørk spurgte, om man helt havde glemt forholdet med ulykkesdagpengene. Jeg må henvise til det, jeg nævnedes før, at økonomiministeren her i tinget i december sagde, at man ville komme med en dagpengeordning på baggrund af kommissionens forslag, og i kommissionens forslag indgik netop i de meget store afsnit om dagpengeordningen, at man tænkte sig opbygget et system, gældende fælles for sygdom, barsel og arbejdsulykke. Heri ligger ganske klart svaret: en sådan fælles ordning må, når den skal kommunalt administreres, også omfatte ulykkesdagpengene. Jeg kan også henvise til bemærkningerne til lovforslaget om kap. VIII; dér kommer man også ind på dette.

Så havde jeg indtryk af, at der var en vis uklarhed med hensyn til, hvornår lovene skulle træde i kraft. Der er her, som hr. Holger Hansen og hr. Asger Jensen var inde på, tale om en rammelovgivning. Hr. Niels Mørk ville gerne høre noget nærmere om, hvordan amtscentrene — jeg formoder, det er socialcentrene, der tænkes på — skal opbygges, det fandt han der var behov for at få en oplysning om i udvalget. Kommissionbetænkningen indeholder jo ganske fyldige bemærkninger om, hvordan man forestiller sig at samle mange statsopgaver fra revalidering, mødrehjælp m. m. netop i disse centre, som altså skal indgå som et led af amtskommunens administration, og der er i bemærkningerne til lovforslaget henvist til, at man også på dette punkt bygger på kommissionens betænkning. Jeg synes, der er meget materiale her, men naturligvis vil vi da, hvis man ønsker det, prøve af give udvalget yderligere oplysninger fra ministeriets side.

Jeg synes, der var en misforståelse med hensyn til lovens ikrafttrædelsestidspunkt. Det var, som om man havde en opfattelse af, at overflytning af opgaver og derfor opbygning af disse socialcentre var noget, der skulle ske pr. 1. april 1970. Jeg må her have lov at henvise til, at det klart fremgår af fremsættelsestalen — og også af, hvad der i øvrigt har været sagt fra regeringens side om dens planer om decentralisering — at opgaver kan tidligst lægges ud til amtskommunerne fra 1972. Derfor tror jeg heller ikke, at det kan være rigtigt, hvad hr. Niels Mørk sagde, at kommunerne var så bekymrede over det, der skulle ske nu. Dels er der altså et par år til, dels — det vil jeg også gerne tage op i anden forbindelse — må man ikke glemme, at denne betænkning fra socialreformkommissionen har tilslutning fra kommunernes repræsentanter i kommissionen; der kan være enkelte punkter, hvor der kan være divergerende synspunkter, men ellers har både Købstadforeningen og Amtsrådsforeningen og Bymæssige Kommuner principielt givet tilslutning til den, og det vil sige i hovedsagen til indholdet i det forslag, vi behandler her i dag.

En anden ting, som hr. Niels Mørk var inde på — det var fru Hanne Reintoft også noget inde på — var forholdet til arbejdsformidlingen, til arbejdsløshedsforsikringen.

[Socialministeren.]

Når der i § 6 i lovforslaget om styrelsesforholdene tales om det sociale udvalg, der skal klare de sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige forhold, fremgår det ganske klart af lovforslagets bemærkninger til § 6, at det er ikke tanken hermed at tillægge kommunen nye opgaver af arbejdsformidlingsmæssig art. Dette brede udvalg kan komme i funktion, hvis f. eks. en by rammes af uforudset arbejdsløshed, der giver større vanskeligheder, således at der bliver brug for en samlet indsats; det står ganske klart i bemærkningerne til lovforslaget, at det er en sådan situation, man tænker på.

Flere af ordførerne har været inde på spørgsmålet om oprettelse af en central social styrelse, og flere har i denne forbindelse kommenteret de forslag, der foreligger med hensyn til den kommende administrative opbygning af statens åndssvageforsorg.

Jeg vil begynde med at understrege, at det står klart i kommissionens betænkning, at man går ind for, at også åndssvageforsorgens administration skal høre med i den kommende centralstyrelse. Jeg ser heller ikke, at der på dette punkt er taget forbehold, og jeg håber derfor, at hr. Niels Mørks udtalelser om, at han eller socialdemokratiet ikke umiddelbart kunne gå ind for en overflytning af åndssvageforsorgens opgaver, gik på en overflytning til amterne, medens jeg netop efter forhistorien og kommissionens udtalelser må gå ud fra, at man derimod er indforstået med opbygningen af socialstyrelsen.

Til flere andre ordførere vil jeg sige, at regeringen vel siger, at man principielt mener, målet må være en overførelse af opgaverne til amtskommunal løsning, ligesom man gør på andre områder med statshospitaler og ortopediske hospitaler osv., men at det klart siges, at det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at tage stilling til, hvornår det kan ske. Man fremhæver også på linje med kommissionen, at det må forudsætte en mere ensartet udbygning i hele landet. Det afgørende i denne forbindelse er dels, at vi først finder frem til en standard, så en sådan overflytning vil være forsvarlig, dels det rent principielle, at åndssvageforsorgen varetager opgaver, som også skal varetages for andre grupper af befolkning,

sygehusbehandling, undervisning, beskæftigelse i beskyttede virksomheder, socialrådgivning og behandling på plejehjem. Det er opgaver, som i fremtiden i stor udstrækning netop vil blive varetaget af kommuner og amtskommuner, og derfor er det et spørgsmål, om det hænger harmonisk sammen med ønsket om at ville normalisere de åndssvages tilværelse at fastholde, at deres tilsvarende problemer på længere sigt fortsat skal løses af en bestemt forsorg, i stedet for at samfundets almindelige serviceorganer også kan tilbydes til i hvert fald en gruppe af dem.

Under udvalgsarbejdet, som jeg altså er indforstået med der må blive den fornødne tid til, har man naturligvis også mulighed for at vurdere sygekassernes helsetanke, så meget mere som socialdemokratiets ordfører, hr. Niels Mørk, sagde, at han også ønskede en mere smidig og forenklet forvaltning, men jeg må have lov til at stille det spørgsmål, som jeg var inde på før: kan man finde en hensigtsmæssig administrativ opbygning, så længe man skiller nært beslægtede opgaver ad?

I anledning af hr. Valbaks direkte spørgsmål, hvorvidt funktionærer, der er ansat i sygekasserne, får mulighed for at overgå til beskæftigelse inden for det kommunale system, kan jeg henviser til, at jeg selv udtrykker håbet om, at det må blive resultatet. Hvis resultatet bliver, at vi fra 1973 skal have en kommunal sygesikringsordning, vil jeg da gerne give tilsagn om, at vi fra socialministeriets side, i det omfang vi kan, vil bidrage til, at også sygekassernes funktionærer får tilbud om den uddannelse, som bliver nødvendig i de kommende år.

Fru Grethe Philip var enig i, at statens åndssvageforsorg burde indgå i den kommende socialstyrelse, og jeg kan blot sige, at jeg også er indforstået med, at der må være en lang overgangsperiode. Det, der blev anført med hensyn til, hvordan man skulle bygge administrationen op i socialstyrelsen, forstod jeg sådan, at fru Grethe Philip mente, at der vedrørende klientbehandlingen og klimaet på arbejdspladsen var så specielle problemer, at det måske tilsagde en særskilt administration. Jeg kan blot svare, at det må man naturligvis vurdere og se, hvordan det er foreneligt med de øvrige tanker om en koordinering. Jeg kan

[Socialministeren.]

nævne, at man fra socialministeriets side, således som det også er anført i betænkningen, har nedsat et arbejdsudvalg med deltagelse af bl. a. socialreformkommissionens formand og departementschefen fra administrationsdepartementet; dette udvalg skulle udstikke hovedlinjerne, og derefter vil man i arbejdsgrupper i samarbejde med de institutioner, der er tale om — det lægger jeg vægt på — gennemgå de forskellige muligheder for en rationel opbygning.

Den kontakt, der blev efterlyst både til den lægelige og den pædagogiske sagkundskab, findes i det styrelsesråd, der foreslås nedsat. Jeg kan i den forbindelse nævne, at man i hvert fald fra omsorgspersonalets side er tilfreds med de forslag, der foreligger her.

Hr. Kurt Brauer sagde store ord — og ledsagede dem måske også med lidt store håndbevægelser — om, at vi kunne roligt pakke disse lovforslag sammen og tage dem med hjem. Omvendt hørte vi, at fremtrædende eksperter advarede. Jeg skal skænke hr. Kurt Brauer dette udtryk og blot udtrykke min forundring over, at man, efter at en meget kyndig kommission, som hele folketinget har været med til at give en opgave, har arbejdet grundigt med dette i 5 år, er i stand til at vifte et sådant forslag til side blot med en håndbevægelse. Jeg finder, at ikke mindst den repræsentation, der, som jeg nævnedes før, har været i kommissionen, fra de kommunale myndigheders side har betydet, at her har vi nok den bedste sagkundskab, når det drejer sig om at vurdere, hvordan vi går i gang med en kommende overførelse af opgaver fra stat til kommune, for det er jo det, der i virkeligheden er en væsentlig del af det strukturmæssige indhold i denne betænkning.

Jeg vil i denne forbindelse have lov at pege på, at det er ikke socialministeriet, der egenmægtigt har fået den tanke, at vi skulle begynde med en rammelov og derefter gå videre med at revidere de enkelte love. Det er en praksis, man også har fulgt på andre områder. Ganske vist indrømmer jeg, at tiden er kort her, men der er jo visse givne tidsfrister, vi ikke kommer uden om. Vi havde først kommissionens betænkning sidst på efteråret. Det måtte være rimeligt at give folketinget en vis tid til at sætte sig

ind i det, og derefter accepterede jeg ønsker, der blev fremsat fra visse sider, om, at vi fik yderligere nogle dages udsættelse. Forslagene bygger yderligere på et afsnit i kommissionens betænkning, afsnit 10 om overgangsordninger og praktisk gennemførelse, og har altså været ganske nøje behandlet og gennemdrøftet.

Jeg finder ikke anledning til at gå ind på de mange — mange af dem også interessante — tanker, der blev fremsat af fru Hanne Reintoft, men når man siger, at man har så mange uafklarede spørgsmål, hvad hr. Kurt Brauer også var noget inde på, skal jeg oplyse, at f. eks. et spørgsmål som særundervisningen — forholdet mellem folkeskolens særundervisning og den undervisning, der gives inden for særforsorgen, hvad enten det er inden for åndssvageforsorg eller blindeforsorg eller børneforsorg, eller hvad der kan være tale om — har vi forhandlet med undervisningsministeren om, og jeg forventer også at få en officiel meddelelse om, at socialreformkommissionen i sit videre arbejde kan behandle disse spørgsmål, så vi må kunne få en fornuftig afklaring på disse spørgsmål.

Det er rigtigt, at det er kun en delbetænkning, men hvis vi ikke går i gang med arbejdet nu, opnår vi ikke nogen fremskridt. Jeg er overbevist om, at denne forenklede struktur, som nu gradvis, det understreger jeg, kan føres ud i livet — idet folketinget med hensyn til indholdet af de forskellige love, revalidering, børneforsorg, åndssvageforsorg m. v., i de kommende folketingsår får lejlighed til stillingtagen — vil give en bedre service, en bedre behandling af medborgerne.

Niels Mørk: Jeg skal indskrænke mig til ganske få bemærkninger på grund af det sene tidspunkt.

Jeg vil sige til ministeren, at jeg tror da, at en masse mennesker vil give ministeren ret i, umiddelbart i hvert fald, at en forenklet struktur også må medføre en billigere administration. Men desværre, teori er ét og praksis noget andet. Vi har så mange praktiske eksempler på, at det som regel går helt modsat. Jeg kan bare nævne arbejdsformidlingen, jeg kan nævne sammenlægningen af kommuner til større og færre enheder, hvor man i stor udstrækning før sammenlægningerne inden for kommunerne

[Niels Mørk.]

havde regnet med, der ville blive besparelser på administrationsudgifterne. Tværtimod går det næsten alle steder den modsatte vej, og det er jeg også bange for at det vil gøre i dette tilfælde.

Ministeren nævnte, at ca. 100.000 medborgere skulle gå flere steder, når sociale begivenheder ramte dem, i henhold til de undersøgelser, som socialforskningsinstituttet har foretaget. Jeg kunne spørge: hvorfor skal langt den største del af de 100.000 gå flere steder? Simpelt hen fordi de ikke får den tilstrækkelige dækning fra dagpenge o. lign. I hvert fald langt det store flertal af disse mennesker er tvunget til det, fordi det først og fremmest rammer dem økonomisk, når de er udsat for ulykker, sygdom og andre sociale begivenheder.

Jeg spurgte ministeren, hvordan det skulle gå med ulykkesforsikringen. Ministeren svarede kun vedrørende ulykkesdagpengene, men det er for mig lige så vigtigt, hvad der skal ske med ulykkesforsikringen, disse private ulykkesforsikringselskaber, som, så vidt jeg har fået oplyst, har meget, meget store forvaltningsudgifter. De ligger vistnok mellem 20 og 25 pct. Det er i allerhøjeste grad nødvendigt at sætte ind dér. Dé kan spares administrationsudgifter. Det kan der i og for sig også på administrationen af ulykkesdagpengene, for hvis jeg ikke er forkert underrettet, ligger udgiften til administrationen af disse ulykkesdagpenge et sted mellem 7 og 8 pct. Her kunne jeg sammenligne med, hvad f. eks. ATP administrerer for, for slet ikke at nævne sygekasserne — dem har jeg ikke talt meget om — de administrerer sygedagpengene for 2½ pct., og det balancerer i hvert fald.

Kurt Brauer: På den ene side argumenteres der stolper op og vægge ned i bemærkninger og kommissionsbetænkninger for, at vi må være færdig i hvert fald med visse klare formuleringer, som vil sætte kommuner og amtskommuner i stand til overhovedet at påbegynde deres arbejde under den nye kommunallov, som træder i kraft den 1. april. På den anden side indeholder dette forslag, som vi har på bordet i dag, en masse såkaldte rammer, som jeg tillod mig i min slutning heroppefra at be-

frygte kunne blive til fængsler for den lovgivning, som de fleste af os her i salen ønsker gennemført. Det forekom mig, at jeg med et halvt øre hørte ministeren nævne et tidsrum af nogle dages udsættelse, som vi kunne få med behandlingen af disse lovforslag. Jeg håber sandelig ikke, at det er tilfældet, jeg håber, det er en fejlhøring, for nogle dage kan vi sandelig ikke nøjes med.

Hvordan vil ministeren nu undgå at slå sig selv på munden? Skal der gives en rimelig og fornuftig udsættelse af dette, må der være tale om måneders udsættelse, hvis vi skal have en sagligt forsvarlig behandling. Hvordan stiller ministeren sig over for sin egen argumentation i bemærkningerne til lovforslaget? Hvordan stiller ministeren sig til socialreformkommissionens argumentation for, at vi må have i hvert fald visse ting klaret, sådan at arbejdet overhovedet kan komme til at foregå. Lovforslaget er efter min opfattelse delt i to led, hvoraf det første er et sæt programmerklæringer fra ministeren om, hvordan ministeren og regeringen synes at den sociale lovgivning skal være på meget lang sigt. Det kunne man passende tage ud og så nøjes med her til den 1. april at lave de øvrige ting færdig. Jeg tror ikke, at der er større uenighed i salen, end at vi måtte kunne blive færdig med disse meget enkle og meget nemme ting.

Socialministeren (Nathalie Lind): Til hr. Niels Mørk skal jeg blot sige, at det vist også fremgår af socialreformkommissionens undersøgelser, at netop sygdomstilfælde af længere varighed klares ikke ved kontantydelse alene; her er det, vi har brug for den samlede sociale indsats. Jeg tror egentlig, det er svar nok.

Med hensyn til ulykkesforsikringen er forholdet det, at der som bekendt under handelsministeriet sidder en forsikringskommission. Jeg skal da ikke afvise, at socialreformkommissionen i løbet af nogen tid også vil se på dette spørgsmål om kapitalerstatninger, men det må dog også ses i forbindelse med den anden kommission, jeg nævned.

Jeg forstår stadig ikke helt hr. Kurt Brauers ophidselse. Hvis man fra folketingets side var så enig i de principper, der er forelagt her, at man mente, man i løbet af

[Socialministeren.]

disse små to måneder kunne gennemføre lovforslaget, ja, så var det ønskeligt, at det trådte i kraft pr. 1. april, fordi der ellers kan komme visse vanskeligheder, idet visse valg til nogle udvalg eventuelt skal gøres om, eller vi må vedtage en overgangsbestemmelse om f. eks. børne- og ungdomsværnet, hvor der er andre regler efter den hidtidige lov end efter den lov, der her er foreslået.

Jeg forstår ikke, hr. Kurt Brauer finder, at jeg modsiger mig selv. Når vi erkender, hvordan hele tidsforløbet har været, så udtrykker vi ønsket om, at det var muligt at få denne lov igennem til 1. april, men vi erkender samtidig, at har folketingset brug for mere tid til arbejdet, så skal det ikke blive et prestigespørgsmål, så er de ulykker, der sker ved en udskydelse, ikke større, end at vi kan finde frem til en løsning på problemerne. Hvis jeg har sagt „nogle dage“, beklager jeg det. Det har naturligvis ikke været min tanke. Jeg ønsker fortsat lovforslaget gennemført så hurtigt, som udvalget måtte finde det forsvarligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de 4 lovforslag henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om retens pleje. (Forhøjelse af grænsen for underretssager).

Valgt blev: Langkilde, Hanne Budtz, Adam Møller, Poul Schlüter, Per Federspiel,

Johan Philipsen, Ib Thyregod, Rigmor Christensen, Amtoft, Nordqvist, K. Axel Nielsen, Thomas Have, Hans Hækkerup, Otto Mørch, Peter Nielsen, Th. Mikkelsen og Poul Dam.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om udøvelse af lægegerning.

Valgt blev: Ellen Strange Petersen, Burgdorf, Stæhr Johansen, Ulla Worm, Anna Sejerøe-Olsen, Per Møller, Skov Thulesen, Samuelsen, Amtoft, Nordqvist, Niels Mørk, Lene Bro, Finn Christensen, Waldemar Laursen, Orla Møller, Axel Ivan Pedersen og Morten Lange.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lovgivningen om kommunale forhold. (Kommunernes styrelse, regulering af kommunegrænser og udpegning af kommunale repræsentanter i nævn, råd m. m.).

Valgt blev: Chr. R. Christensen, Burgdorf, Asger Jensen, Langkilde, A. Chr. Andersen, Holger Hansen, Skov Thulesen, Arthur Jacobsen, Jens Peter Jensen (Agerskov), Samuelsen, Hans Hækkerup, Camre, Gorrssen, Ove Hansen, Peter Jørgensen Børge Schmidt, og Krog Hansen.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om frigørelsesafgift m. v. af fast ejendom.

Valgt blev: Juul Madsen, Poul Nielsen, Niels Ravn, Poul Schlüter, Niels Andersen, Jens Foged, Skov Thulesen, Niels Helweg Petersen, Amtoft, Erik Hansen (Ålborg amt), Ove Hansen, Kaj Andresen, Grünbaum, Egon Jensen, Hans Lund, K. Axel Nielsen og Gert Petersen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Offentlige institutioners afgiftsmæssige stilling).

Vælt blev: *Erik Hansen (Vejle amt), Mads Eg Damgaard, Hans Kjær, Jørgen Jensen, Jens Frandsen, Anders Andersen, Jens Peter Jensen (Sorø amt), Niels Helveg Petersen, Martin Pedersen, Helge von Rosen, Grünbaum, Ove Hansen, Per Hækkerup, Egon Jensen, Hans Lund, Peter Nielsen og Krog Hansen.*

Anden næstformand (*Hanne Budtz*): Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Per Hækkerup, Haunstrup Clemmensen, Per Pederspiel, Stinus og Gert Petersen har meddelt mig, at de ønsker til udenrigsministeren at stille følgende forespørgsel:

„Hvilke oplysninger kan udenrigsministeren give om den udenrigspolitiske situation?“

Medlem af folketinget Asger Jensen har meddelt mig, at han ønsker at tage sit den 27. januar anmeldte spørgsmål vedrørende visse folkepensionisters stilling i forbindelse med overgang til kildeskat tilbage. Spørgsmålet er heretter bortfaldet.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 4. februar, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til udenrigsministeren af Per Hækkerup m. fl.*

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om „Fondet til fremme af teknisk og industriel udvikling“.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om universiteternes styrelse.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v., lov om gymnasieskoler og lov om højere forberedelseseksamen.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om folkehøjskoler, landbrugsskoler, husholdningsskoler og efterskoler.

7) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af ligningsloven. (Ændringer vedrørende skatterådene).

Mødet hævet kl. 16.55.

55. møde.

Onsdag den 4. februar kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om apotekercesenenet.

I skrivelse af dags dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om projektering af en ny fast forbindelse over Storstrømmen med tilsluttende motorvejsanlæg.

I skrivelse af dags dato meddeler arbejdsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring,

forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Arbejdsmarkedsnævnenes funktionsperiode og dagpengehjælpens varighed),